

2019 Yılı Faaliyet Raporu

İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	4
2. AKTİF İŞGÜCÜ PROGRAMLARINA YÖNELİK FAALİYETLER.....	7
2.1. Mesleki Eğitim Kursları	8
2.2. İşbaşı Eğitim Programları	9
2.3. Girişimcilik Eğitim Programları.....	10
2.4. Toplum Yararına Programlar	11
2.5. Sosyal Çalışma Programları.....	11
3. İŞGÜCÜ PİYASASI ANALİZLERİNE YÖNELİK FAALİYETLER.....	12
4. ÖZEL POLİTİKA GEREKTİREN GRUPLARA YÖNELİK FAALİYETLER.....	14
4.1. Kadınlar	15
4.2. Gençler	19
4.3. Engelliler	24
4.4. Eski Hükümlüler	27
5. ÜYE KURUMLARIN TOPLANTILARA KATILIM DURUMLARI	30
6. KURULLARDA ALINAN ÖRNEK KARARLAR VE İL UYGULAMALARI.....	31
7. DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER	33

ŞEKİLLER

Şekil 1: Mesleki Eğitim Kursları Faydalanıcı Sayısı, 2019	8
Şekil 2: Eğitim Durumuna Göre Mesleki Eğitim Kursu Faydalanıcıları, 2019	8
Şekil 3: İşbaşı Eğitim Programları Faydalanıcı Sayısı, 2019	9
Şekil 4: Eğitim Durumuna Göre İşbaşı Eğitim Programları Faydalanıcı Sayısı, 2019	9
Şekil 5: Girişimcilik Eğitim Programları Faydalanıcı Sayısı, 2019	10
Şekil 6: Eğitim Durumuna Göre Girişimcilik Eğitim Programları Faydalanıcı Sayısı, 2019 ..	10
Şekil 7: Toplum Yararına Program Faydalanıcı Sayısı, 2019	11
Şekil 8: Bireysel Görüşme Yapılan Kadın Oranı, 2019	17
Şekil 9: İşe Yerleştirilen Kadın Oranı, 2019	17
Şekil 10: Mesleki Eğitim Kurslarından Faydalanan Kadın Oranı, 2019	18
Şekil 11: İşbaşı Eğitim Programlarından Faydalanan Kadın Oranı, 2019	18
Şekil 12: Girişimcilik Eğitim Programlarından Faydalanan Kadın Oranı, 2019	19
Şekil 13: Özel Sektörde İşe Yerleştirilen Genç Sayısı, 2019	22
Şekil 14 : Gençlerle Yapılan Bireysel Görüşme Sayısı, 2019	22
Şekil 15: Mesleki Eğitim Kurslarından Faydalanan Genç Sayısı, 2019	23
Şekil 16: İşbaşı Eğitim Programlarından Faydalanan Genç Sayısı, 2019	23
Şekil 17: Girişimcilik Eğitim Programlarından Faydalanan Genç Sayısı, 2019	23
Şekil 18: Engelli İşe Yerleştirme Sayısı, 2019	25
Şekil 19: Bireysel Görüşme Yapılan Engelli Sayısı, 2019	25
Şekil 20: Mesleki Eğitim Kurslarına Katılan Engelli Sayısı, 2019	25
Şekil 21: İşbaşı Eğitim Programlarına Katılan Engelli Sayısı, 2019	26
Şekil 22: Girişimcilik Eğitim Programlarına Katılan Engelli Sayısı, 2019	26
Şekil 23: 2019 Yılı Bireysel Görüşme Yapılan Eski Hükümlü Sayısı	28
Şekil 24: Mesleki Eğitim Kurslarına Katılan Eski Hükümlü Sayısı, 2019	28
Şekil 25: İşbaşı Eğitim Programlarına Katılan Eski Hükümlü Sayısı, 2019	29
Şekil 26: Girişimcilik Eğitim Programlarına Katılan Eski Hükümlü Sayısı, 2019	29

1. GİRİŞ

Küreselleşen dünyanın etkisiyle ekonomide ve toplumsal alanda yaşanan hızlı değişimler endüstri ilişkilerinin yeniden düzenlenmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Dünyada yaşanan bu dönüşüm uluslararası sermaye akımlarında ve mal ticaretinde serbestleşmeye yol açmıştır. Küresel rekabet ortamında ulusal ekonomilerin varlığını sürdürebilmesi ve büyümesi için “yüksek teknoloji”, “verimlilik” ve “nitelikli işgücü” en önemli faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır.

İşgücü piyasalarında yaşanan ekonomik, teknolojik ve sosyal değişim neticesinde ortaya çıkan yeni durumlara uyum sağlamak küresel dünyanın aktörleri haline gelen yerel birimlerin ve sosyal diyalogun önemini artırmakta, işgücü piyasası ile ilgili sorunların çok paydaşlı bir yapıda, en kısa zamanda ve en pratik yolla çözüme kavuşturulması yaklaşımı ön plana çıkmaktadır.

Pek çok ülkenin en önemli sorunlarından birisi olan işsizliğe çözüm üretme noktasında uygulanacak politikalar da, ancak sosyal diyalog mekanizmasının etkin işletilmesi yoluyla mümkün hale gelmektedir.

İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları (İİMEK), ülkemizde çok taraflı sosyal diyalog mekanizmalarının önemli bir örneğini oluşturmaktadır. Bu Kurulların; ilin işgücü, istihdam ve mesleki eğitim ihtiyacını tespit etmek, mesleki ve teknik eğitim kurumları ile işletmelerde yapılacak mesleki eğitim ve istihdam konularında etkinlik ve verimliliği artırmak maksadıyla yerel düzeyde politikalar oluşturmak, plan yapmak ve karar almak, ilgili kurum ve kuruluşlara görüş ve önerilerde bulunmak gibi önemli görevleri bulunmaktadır.

4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 625 inci maddesinde üyeleri sayılan İİMEK, Türkiye İş Kurumu’nun dört temel organından birini oluşturmaktadır. Yerelde faaliyet göstermesi hasebiyle, merkez - yerel koordinasyonunun ve işbirliğinin sağlanmasında da oldukça önemli bir yere sahip olan İİMEK; valinin başkanlığında, belediye başkanı, büyükşehir belediyesi bulunan illerde büyükşehir belediye başkanı veya genel sekreteri ya da genel sekreter yardımcısı, il özel idaresi genel sekreteri, çalışma ve iş kurumu il müdürü, il millî eğitim

müdürü, il sanayi ve teknoloji müdürü, il ticaret ve/veya sanayi odası başkanı veya başkanları, işçi konfederasyonlarından birer temsilci, işveren konfederasyonlarından birer temsilci, Türkiye Sakatlar Konfederasyonundan bir temsilci, il esnaf ve sanatkârlar odaları birliği başkanı, ilde bulunan yükseköğretim kurumlarının çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri bölümü veya mesleki teknik eğitim bölümlerinden valinin belirleyeceği bir öğretim üyesi, il ticaret müdürü, kalkınma ajansı temsilcisinden oluşmaktadır. Ayrıca 2010/14 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile Kurul toplantılarına ilde kadın konusunda faaliyette bulunan STK'lardan bir temsilcinin de davet edilmesi zorunludur. Ayrıca Kurul başkanının gerekli görmesi hâlinde Kurulun gündem maddesindeki konular hakkında ilgili kurum ve kuruluşlardan bir temsilci Kurula bilgi vermek ya da görüş bildirmek için davet edilebilmektedir.

2019 yılında yapılan İİMEK toplantılarına Genel Müdürlüğümüzden Daire Başkanı ve üstü düzeyde katılım sağlanmıştır. Bu doğrultuda, merkez ve yerel arasındaki işbirliği düzeyinin geliştirilmesine katkı sağlamak amacıyla Genel Müdürlüğümüzün İİMEK'lere yönelik beklentileri dile getirilmiş ve Kurum faaliyetlerine ilişkin bilgilendirmede bulunulmuştur.

İİMEK'in görevlerine, 4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 625'inci maddesinde yer verilmiştir. Buna göre; ilin istihdam ve mesleki eğitim politika önerilerini oluşturmak, ilin muhtelif sektör ve branştaki işgücü ve mesleki eğitim ihtiyacını belirlemek üzere işgücü piyasa analizleri yapmak yaptırmak, bu amaçla gerektiğinde ilgili alan uzmanlarından komisyonlar oluşturmak, bunların görev tanımları çerçevesinde hazırladıkları raporları değerlendirmek ve yayımlamak, gerektiğinde ilgili Bakanlık ve kurullara sunmak, Milli Eğitim Bakanlığınca gönderilen mesleki eğitim çerçeve programlarının işgücü piyasası araştırma sonuçlarına göre ilin ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenmesi için görüş bildirmek, mesleki eğitim uygulamalarında ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümüne yardımcı olmak, mesleki eğitim, işgücü ve istihdam konularında kurum ve kuruluşlardan gelecek görüş ve önerileri incelemek, değerlendirmek ve sonuçlandırmak, il düzeyinde istihdamı koruyucu, geliştirici ve işsizliği önleyici tedbirleri belirlemek ve gereği için ilgili kurum ve kuruluşlara bildirmek, işgücü piyasası araştırma sonuçları da dikkate alınarak İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Kurum tarafından hazırlanan işgücü yetiştirme faaliyetlerine ilişkin planları onaylamak ve bunların uygulama sonuçlarını izlemek İİMEK'in görevleri olarak sıralanmıştır.

İİMEK, tüm illerimizde her yıl Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim aylarında dört kez olağan olarak toplanmaktadır. İhtiyaç duyulması halinde başkanın çağrısı üzerine olağanüstü toplantı da

yapılabilmektedir. Kurul toplantıları, il istihdam politikası ve il mesleki eğitim politikası olmak üzere iki oturumdan oluşmaktadır. Yapılacak toplantıların gündemi ise, Kurul başkanı ve talep olması durumunda üyelerin görüşü alınarak Yürütme Kurulu tarafından belirlenmektedir.

81 İl Müdürlüğümüzün hazırlamış olduğu faaliyet raporlarından yararlanılarak oluşturulan İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları 2019 Yılı Faaliyet Raporu 7 bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümü ile başlayan raporun ilk dört bölümünde; Aktif İşgücü Piyasası Programlarına Yönelik Faaliyetler, İşgücü Piyasasına Yönelik Faaliyetler, Özel Politika Gerektiren Gruplara Yönelik Faaliyetler ele alınmakta, 5 inci bölümde Üye Kurumların Toplantılara Katılım Durumları, 6 ncı bölümde Kurullarda Alınan Örnek Kararlar, 7 nci ve son bölümde ise değerlendirme ve öneriler sunulmaktadır.

2. AKTİF İŞGÜCÜ PROGRAMLARINA YÖNELİK FAALİYETLER

Aktif işgücü faaliyetleri, işgücü piyasası üzerinde doğrudan etkiye sahip olan ve istihdama ilişkin şartları, işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirmeyi hedefleyen önemli faaliyetler arasında yer almaktadır. Mesleki eğitim kursları, işbaşı eğitim programları, girişimcilik eğitim programları, toplum yararına programlar ve sosyal çalışma programı aktif işgücü piyasası programları arasında yer almakta olup, bu faaliyetler işgücü piyasasına yön vermek amacıyla uygulanmaktadır.

Özel politika gerektiren grupların istihdamının desteklenmesi, işgücünün mesleki niteliklerinin artırılması ve işgücüne iş tecrübesi kazandırılmasının yanı sıra kendi işini kurmak isteyenlerin desteklenmesini de hedefleyen aktif işgücü programları ülkemizde başarıyla uygulanmaktadır.

Meslek sahibi olmayan yahut sahip olduğu mesleki alanda yeterli bilgiye sahip olmayan, farklı mesleki alanlarda istihdam edilmek isteyen ya da mesleğini değiştirmek isteyen kişilere yönelik eğitim imkânları aktif işgücü faaliyetleri çerçevesinde sağlanmaktadır.

Bununla birlikte özel politika gerektiren gruplara yönelik çalışmalar da aktif işgücü programları içinde önemli bir yer teşkil etmektedir.

İşbaşı eğitim programları yoluyla; mesleğinde teorik bilgi sahibi olmasına karşın iş tecrübesi yönünden eksikliği bulunan kişilere deneyim kazandırılmakta; bu sayede hızlı bir şekilde istihdam edilebilirlikleri desteklenmektedir.

Toplum yararına programlar ile işgücü piyasasına girmekte zorluk yaşayan özel politika gerektiren gruplara kamusal faydanın yüksek olduğu alanlarda yapılacak işlerle çalışma alışkanlığı ve disiplininin kazandırılmasının yanı sıra geçici süreyle gelir desteği sağlanmaktadır.

İlk defa 2019 yılı yaz döneminde uygulanmaya başlanan sosyal çalışma programı ile de üniversite öğrencilerinin iş hayatında ihtiyaç duyacakları temel becerileri eğitim yıllarında kazanmaları amaçlanmaktadır.

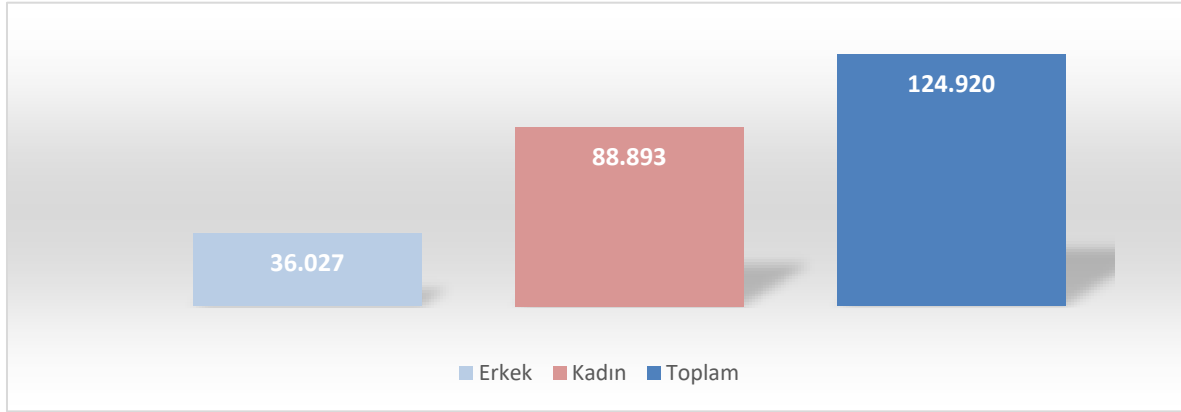
Aktif işgücü programları, İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarında alınan kararlar aracılığıyla hayata geçirilmekte olup, bu faaliyetler Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

koordinasyonunda hazırlanarak, Kurul toplantılarında değerlendirildikten sonra uygulamaya konulmaktadır.

2.1. Mesleki Eğitim Kursları

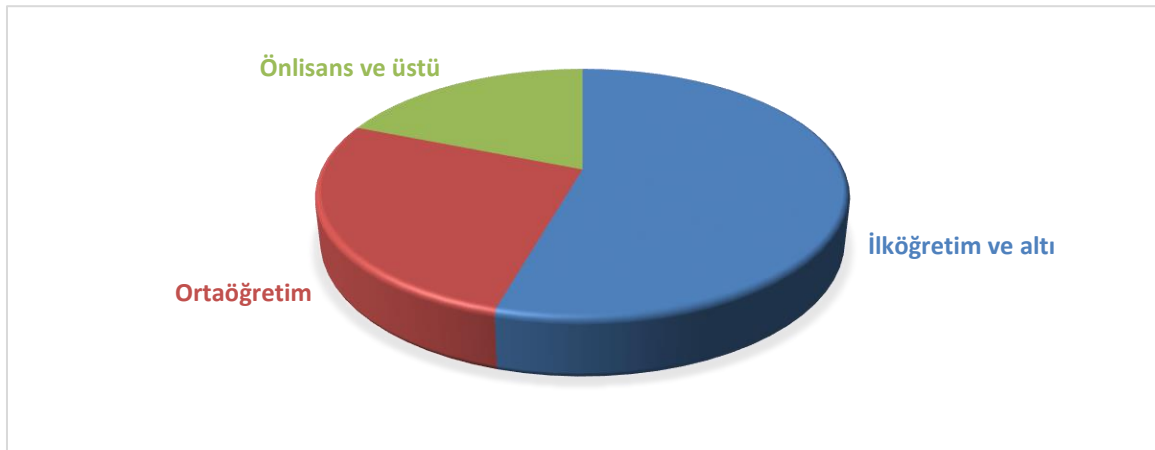
İŞKUR, işgücü piyasasından elde edilen veriler ışığında odalar, borsalar, birlikler, meslek kuruluşları ve işverenlerle birlikte işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu mesleklerde işsizlerin niteliklerini geliştirerek istihdam edilebilirliklerini artırmak maksadıyla mesleki eğitim kursları düzenlemektedir. Kurslar; istihdam garantili ve garantisiz mesleki eğitim kursları, çalışanların mesleki eğitimi, engellilere yönelik mesleki eğitim ve rehabilitasyon faaliyetleri, hükümlü ve eski hükümlülerin mesleki eğitimine yönelik faaliyetler, özel politika ve uygulama gerektiren kişi ve gruplara yönelik mesleki eğitim kursları şeklinde çeşitlenmektedir.

Şekil 1: Mesleki Eğitim Kursları Faydalanıcı Sayısı, 2019

2019 yılında düzenlenen mesleki eğitim kurslarına toplam 124 bin 920 kişi katılmıştır. Yararlanıcıların yaklaşık; %71'i kadın, %53'ü 15-29 yaş grubundaki gençlerdir.

Şekil 2: Eğitim Durumuna Göre Mesleki Eğitim Kursu Faydalanıcıları, 2019

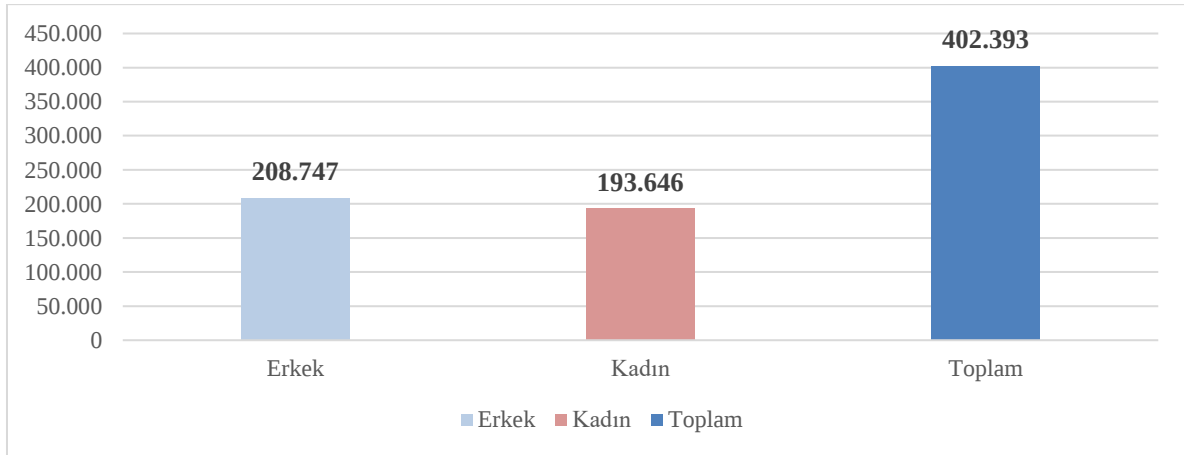
2019 yılında mesleki eğitim kurslarından yararlananların %58,6'sı ilköğretim ve altı mezunu, %24,5'i ortaöğretim mezunu, % 16,9'u ise ön lisans ve üstü eğitim mezunudur.

2.2. İşbaşı Eğitim Programları

İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin, edinmiş oldukları teorik bilgiyi, pratiğe dönüştürmek, mesleki açıdan tecrübe kazanmalarını sağlamak ve işverenlerin de işe alacağı kişiyi kendi bünyesinde yetiştirmesine ve kişiyi işin başında tanımasına imkân sağlamak maksadıyla en az 2 çalışanı olan işyerlerinde İşbaşı Eğitim Programı (İEP) düzenlenmektedir.

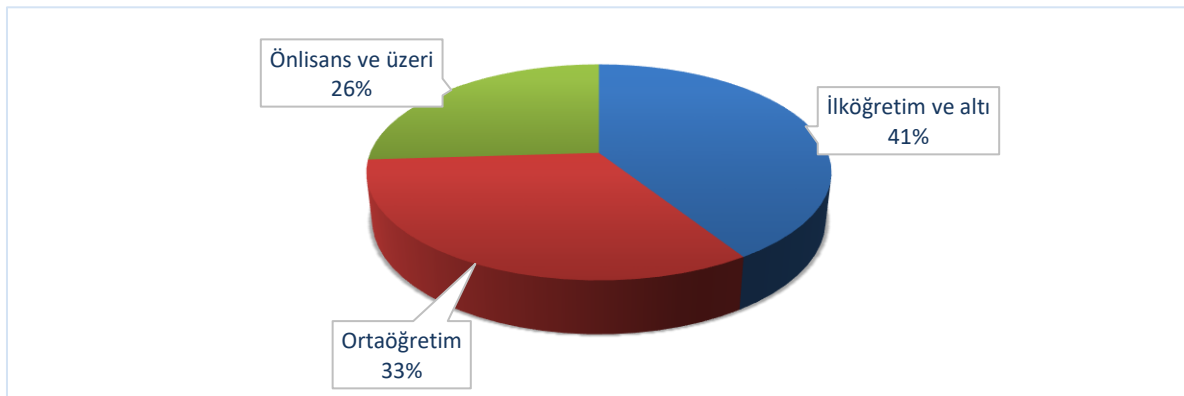
Gerçek bir çalışma ortamını katılımcılara sunan ve yararlanıcılara tecrübe kazanma fırsatı sağlayan İEP'ler İŞKUR'un en önemli faaliyetleri arasında yer almaktadır.

Şekil 3: İşbaşı Eğitim Programları Faydalanıcı Sayısı, 2019

2019 yılında işbaşı eğitim programlarından toplam 402 bin 393 kişi yararlandırılmıştır. Katılımcıların yaklaşık %48'i kadınlardan oluşurken, %71'i 15-29 yaş grubundaki gençlerden oluşmaktadır.

Şekil 4: Eğitim Durumuna Göre İşbaşı Eğitim Programları Faydalanıcı Sayısı, 2019

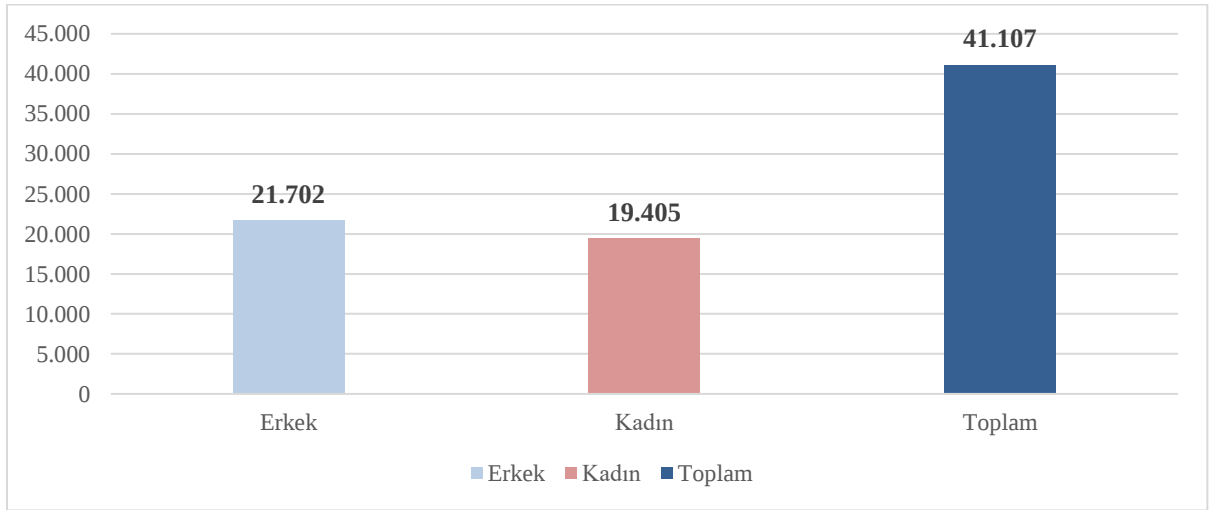

Eğitim düzeyi itibarıyla katılımcıların; %38'i ilköğretim mezunu, %33'ü ortaöğretim mezunu, %26'sı ise ön lisans ve üstü eğitim mezunudur.

2.3. Girişimcilik Eğitim Programları

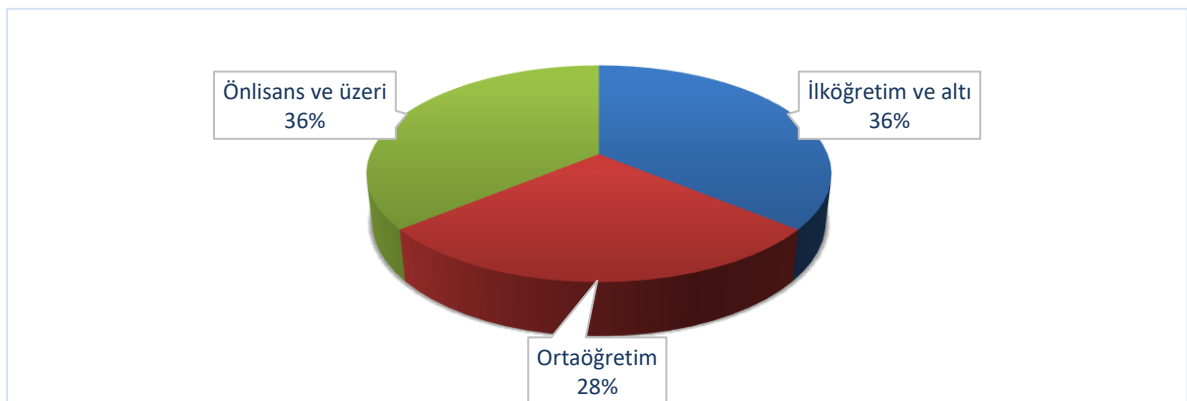
Kuruma kayıtlı olan kişilerin kendi işlerini kurmalarına ve işlerini geliştirmelerine imkân tanıyan girişimcilik eğitim programları 2009 yılından beri uygulanmaktadır. İŞKUR, bu programlar vasıtasıyla finansal destek imkânlarına erişilmesine katkı sağlamaktadır.

Şekil 5: Girişimcilik Eğitim Programları Faydalanıcı Sayısı, 2019

2019 yılında toplam 41 bin 107 kişi girişimcilik eğitim programlarından yararlanmıştır. Katılımcıların yaklaşık % 47'si kadınlardan, % 42'si 15-29 yaş grubundaki gençlerden oluşmaktadır.

Şekil 6: Eğitim Durumuna Göre Girişimcilik Eğitim Programları Faydalanıcı Sayısı, 2019

Eğitim düzeyi itibarıyla katılımcıların %31'i ilköğretim mezunu, %28'i ortaöğretim mezunu, %36'sı ise ön lisans ve üstü eğitim mezunudur.

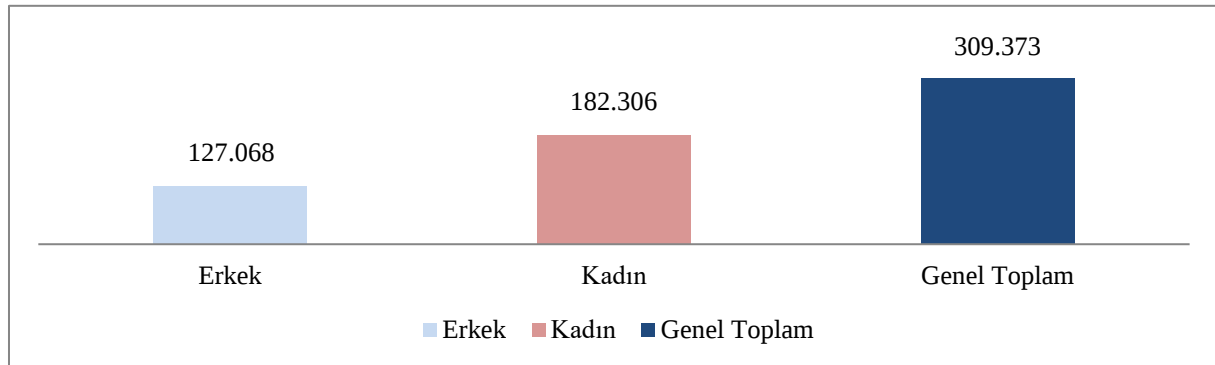
2.4. Toplum Yararına Programlar

Toplum Yararına Programlar (TYP), doğrudan veya yüklenici eli ile toplum yararına bir iş ya da hizmetin gerçekleştirilmesi yoluyla özellikle istihdamında zorluk çekilen işsizlerin çalışma alışkanlık ve disiplininin uzaklaşmalarını engelleyerek işgücü piyasasına uyumlarını gerçekleştirmek ve bunlara geçici gelir desteği sağlamak amacıyla uygulanmaktadır.

Çevre temizliği, kamusal altyapının yenilenmesi, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda çevre düzenlemesi ile bakım onarım ve temizlik işleri yapılması, yenileme, tarihi ve kültürel mirasın korunması, ağaçlandırma, park düzenlemesi, vadi ve dere ıslahı ve erozyonu önleme gibi toplumun geneline yönelik fayda sağlayan alanlar, TYP'lerin uygulama alanlarını oluşturmaktadır.

Kadınlar, 35 yaş üstü bireyler, engelliler, eski hükümlüler, terörle mücadelede malul sayılmayacak şekilde yaralananlar TYP'lerin öncelikli hedef kitlesini oluşturmaktadır.

Şekil 7: Toplum Yararına Program Faydalanıcı Sayısı, 2019

2019 yılında TYP kapsamında uygulanan programlardan, toplam 309 bin 373 kişi yararlandırılmıştır. Yararlanıcıların 127 bin 68'i erkeklerden, 182 bin 306'sı ise kadınlardan oluşmaktadır.

2.5. Sosyal Çalışma Programları

Sosyal Çalışma Programları, aktif işgücü programlarının hedef grup odaklı çeşitlendirilmesi uygulamaları çerçevesinde ilk defa 2019 yılı yaz döneminde uygulanmaya başlamıştır. Programın temel hedefi, üniversite öğrencilerinin iş hayatında ihtiyaç duyacakları temel becerileri, eğitim yıllarında edinmelerine destek olmak ve kamu yararı olan hizmetlere yönelik farkındalık kazanmalarını sağlamaktır. 2019 yılının Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında uygulanan programlardan 20.351 kişi yararlanmıştır.

3. İŞGÜCÜ PİYASASI ANALİZLERİNE YÖNELİK FAALİYETLER

İşgücü piyasasına ilişkin güncel, doğru ve güvenilir bilgiye sahip olmak, işsizliğin azaltılması, istihdamın korunup, geliştirilmesi noktasında büyük önem arz etmektedir. İŞKUR, işgücü piyasasını düzenli olarak izleyerek araştırmalar yapmakta, bu araştırmalardan elde etmiş olduğu verileri derlemekte ve analiz etmektedir. Bu analizler neticesinde elde edilmiş veriler aracılığıyla da sunmuş olduğu hizmetlerin nitelik ve niceliğini artırmaktadır.

2007 yılından itibaren İŞKUR tarafından, 2011 yılının ikinci yarısından itibaren ise TÜİK işbirliğiyle, işgücü piyasası ihtiyaçlarının tespit edilmesi amacıyla düzenli olarak İşgücü Piyasası Araştırmaları (İPA) gerçekleştirilmektedir.

İPA sonuçları; genel istihdam yapısını, açık işlerde talep edilen becerilerin ve işyerlerindeki istihdam beklentisinin tespitini, gelecek dönemde ihtiyaç duyulacak meslekler ile temininde güçlük çekilen meslekleri göstermesi ve bu tespitler neticesinde aktif işgücü politikalarına veri teşkil etmesi açısından oldukça büyük bir öneme sahiptir.

İşgücü Piyasası Araştırmaları kapsamında 2019 yılında 1 Nisan – 3 Mayıs tarihlerinde 83 bin 887 işyeri İş ve Meslek Danışmanları tarafından ziyaret edilmiş olup bu ziyaretlerin sonucunda elde edilen verilerin analizi neticesinde oldukça kapsayıcı sonuçlara ulaşılmıştır. 2018 yılı araştırma sonuçları Türkiye raporu, 81 il raporu ve sektörel raporlar halinde yayımlanmıştır.

Türkiye genelinde yapılan araştırma kapsamında; 18 sektör bazında 2-9 ve 10-19 istihdamlı işyerleri için sadece Türkiye geneli, 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için Türkiye geneli ve il düzeyi tahmini verilmiştir. 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için 77 ilde tamsayım 4 ilde ise örnekleme yöntemi ile tespit edilen işyerleri ziyaret edilmiştir.

Çalışma kapsamında 1 milyon 78 bin 402'si 2-9 istihdamlı, 110 bin 933'ü 10-19 istihdamlı ve 105 bin 742'si ise 20+ istihdamlı olmak üzere toplam 1 milyon 411 bin 802 işyeri için veri üretilmiştir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında;

- ❖ Ülkemizdeki işyerlerinin önemli bir kısmı küçük ölçeklidir. İşyerlerinin yüzde 80,5'i 2-9, yüzde 11'i 10-19, yüzde 9,6'sı ise 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleridir.
- ❖ Sektörler itibarıyla en fazla işyeri sırasıyla; “Toptan ve Perakende Ticaret”, “İmalat” ve “Ulaştırma ve Depolama” sektörlerinde yer almaktadır. En az işyeri ise “Uluslararası Örgütler ve Temsilcilikleri Faaliyetleri” sektöründe yer almaktadır.

- ❖ 2-9 istihdamlı işyerlerinin yüzde 6,9'unun, 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 13,4'ünün, 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 17,6'sının, 2+ istihdamlı işyerlerinin ise yüzde 8,2'sinin, yarı zamanlı çalışanı bulunmaktadır.
- ❖ 2-9 istihdamlı işyerlerinin yüzde 6,5'inin, 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 18,9'unun 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 33,2'sinin, 2+ istihdamlı işyerlerinin ise yüzde 9,2'sinin, vardiyalı çalışma yaptığı görülmektedir.
- ❖ 2-9 istihdamlı işyerlerinin yüzde 4,4'ünün, 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 14,9'unun, 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 25,4'ünün, 2+ istihdamlı işyerlerinin ise yüzde 6,7'sinin ihracat yaptığı görülmektedir.
- ❖ Çalışanların yüzde 28,9'u imalat, yüzde 22,2'si toptan ve perakende ticaret, yüzde 8,3'ü inşaat sektöründedir.

Araştırma kapsamında; açık iş sonuçlarına bakıldığında;

- ❖ 1 milyon 411 bin 802 işyerinden 118 bin 588 tanesinin çalışma döneminde açık iş olduğu tespit edilmiş ve 118 bin 588 işyerinde toplam 329 bin 285 kişilik açık iş olduğu bilgisi alınmıştır.

2+ çalışanlı işyerlerindeki açık iş oranı yüzde 2,5 olarak gerçekleşmiştir. Açık iş oranı en yüksek olan sektör “diğer hizmet faaliyetleri” sektörüdür. Daha sonra sırası ile “konaklama ve yiyecek hizmetleri faaliyetleri sektörü” ile “bilgi ve iletişim” sektörü gelmektedir. En fazla açık iş “imalat” sektöründe bulunmasına rağmen “diğer hizmet faaliyetleri” sektöründeki açık iş kapasitesi daha yüksektir. İşgücü temini sonuçlarına bakıldığında;

- ❖ 1 milyon 411 bin 802 işyerinden 202 bin 959 tanesinin eleman temininde güçlük çektiği tespit edilmiştir. İşyeri büyüklüğüne göre ise 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinin yüzde 23,3'ünün temininde güçlük çektiği mesleklerin olduğu görülmüştür.
- ❖ Eleman temininde güçlük çektiğini bildiren işyeri oranı yüzde 14,4 olarak tespit edilmiştir.

Ülkenin ve illerin istihdam yapısına bağlı olarak İİMEK'lerde mesleki eğitim politikasına dair etkin kararlar alınmasında İPA sonuçları birincil referanslar arasında yer almaktadır.

4. ÖZEL POLİTİKA GEREKTİREN GRUPLARA YÖNELİK FAALİYETLER

Kadın, genç, engelli, eski hükümlü, yaşlı, göçmen, uzun süreli işsizler gibi kesimlerden oluşan ve işgücü piyasasına girmekte ve istihdamlarını sürdürülebilir kılmakta zorluk yaşayan kişiler, özel politika gerektiren gruplar olarak ifade edilmektedir.

Kişilerin işsiz kalmaları halinde, mevcut yeteneklerin kaybedilmesi, kendine güvenin ve çalışma arzusunun azalması, düzenli bir gelirden mahrum kalınması ve hatta suç işleme yönünde eğilimin artması gibi hiç de istenilmeyen durumlar yaşanmaktadır. Bu nedenlerden dolayı, özel politika gerektiren grupların işgücü piyasasına girmesi ve istihdamlarının korunması; ekonomik, sosyolojik ve psikolojik açıdan büyük bir öneme sahiptir. Bu noktada bu bireylerin istihdamının desteklenmesine yönelik politikalar günden güne yaygınlaşmakta, hayata geçirilen yerel, ulusal ve uluslararası çalışmalarda bu gruplara yönelik farkındalık düzeyi artırılmaya çalışılmaktadır. İŞKUR tarafından da bu grupların işgücü piyasasına kazandırılmasına yönelik özel uygulama ve programlar geliştirilmektedir.

Bu uygulamalardan birisi olan İş Kulüpleri; kadınlar, gençler, engelliler, uzun süreli işsizler, eski hükümlüler, madde bağımlıları gibi özel politika gerektiren gruplara yönelik yöntem ve motivasyon desteği vermeyi hedefleyen yoğunlaştırılmış bir iş ve meslek danışmanlığı programıdır. 2017 yılı başında uygulamaya geçen İş Kulüpleri, hâlihazırda 66 il ve 73 birimde faaliyet göstermektedir. İş Kulüplerinin 2020 yılı sonuna kadar 81 il genelinde yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

İş Kulüplerinde; özgeçmiş hazırlama, mülakat teknikleri, iş arama kanalları hakkında teorik bilgilerin yanı sıra katılımcılara, işverenlerle birebir mülakat uygulaması hizmeti verilmekte ve böylece iş hayatına girmekte zorlanan vatandaşlarımızın yoğun danışmanlık desteği ile daha kolay iş bulmaları sağlanmaktadır.

Yine özel politika gerektiren grupların istihdamının desteklenmesine yönelik bir uygulama olan Toplum Yararına Programlar (TYP), doğrudan veya yüklenici eli ile toplum yararına bir iş ya da hizmetin gerçekleştirilmesi yoluyla özellikle istihdamında zorluk çekilen işsizlerin çalışma alışkanlık ve disiplininden uzaklaşmalarını engelleyerek işgücü piyasasına uyumlarını gerçekleştirmek ve bunlara geçici gelir desteği sağlamak amacıyla uygulanmaktadır.

Kadınlar, 35 yaş üstü bireyler, engelliler, eski hükümlüler ve terörle mücadelede malul sayılmayacak şekilde yaralananlar, TYP başvurularında öncelikli olarak değerlendirilmektedir.

Ayrıca özel politika gerektiren grupların yoğunlukla istifade ettikleri İstihdam Fuarı ve Kariyer Günü etkinlikleri çerçevesinde alınacak tüm kararlardan ve gerçekleştirilecek tüm faaliyetlerden sorumlu merciiler İİMEK kararı ile oluşturulmakta ve bu etkinliklerin kapsamı yerel düzeyde olgunlaştırılmaktadır.

İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları, işgücü piyasasına ilişkin sorunlara çözüm üretirken, aynı zamanda yereldeki en yakın aktör olarak özel politika gerektiren gruplara yönelik önemli görevleri yerine getirmekte ve bu konuda birçok destekleyici politikayı hayata geçirmektedir.

4.1. Kadınlar

Beşeri sermayenin büyüklüğü ve niteliği, ekonomik ve sosyal kalkınmanın en önemli unsurları arasında yer almaktadır.

Cumhuriyetimizin 100. kuruluş yıldönümü olan 2023 yılında Dünya'nın en büyük on ekonomisi arasında yer alma hedefine ulaşılması noktasında, nüfusumuzun yaklaşık olarak yarısını oluşturan kadınların da ekonomik hayata etkin katılımı büyük öneme sahiptir. Kadınların ekonomik yaşama daha fazla katılmaları ve toplumdaki konumlarının iyileştirilmesi, kalkınma ve büyümeden daha fazla pay almalarını sağlayacaktır.

Kadın İstihdamının Artırılması ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması konulu 2010 / 14 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile kadın istihdamı konusunda İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları'na çeşitli görevler yüklenmiştir. Buna göre; İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları çalışmalarında kadın-erkek fırsat eşitliğini gözetmekte ve bu kurullara "kadın" konusunda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarından bir temsilcinin katılımı sağlanmaktadır.

2002 yılında İŞKUR aracılığıyla özel sektörde 4 bin 543 kadın işe yerleştirilmiş iken; 2019 yılında 106 kat artışla 486 bin 733 kadın özel sektörde işe yerleştirilmiştir.

Son yıllarda kadınların, gençlerin ve engellilerin istihdamının daha fazla desteklenmesine yönelik teşvik düzenlemeleri de hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda 2018 yılında uygulaması başlatılan “İlave İstihdam Teşviki” ile bir önceki yıl çalışan sayısı ortalamasına ilave olarak istihdam edilecek her bir sigortalının sigortalı ve işveren hissesi primleri ile damga ve gelir vergisi işsizlik sigortası fonundan karşılanmaktadır. Bilişim ve imalat sektöründe ilave istihdam edilen her bir kişi için aylık 2.712,14 TL'ye kadar; diğer sektörlerde ise ilave istihdam edilen her bir kişi için aylık 1.113,14 TL'ye kadar destek sağlanmaktadır. “İlave İstihdam Teşvikinden” yararlanma süresi kapsama giren her bir sigortalı için en fazla 12 ay iken,

gençlerin (18-25 yaş), kadınların ve engelli vatandaşların işe alınması durumunda yararlanma süresi 18 ay olarak uygulanmaktadır.

Bununla birlikte 2011’den bu yana kadın ve genç istihdamı ile mesleki yeterlilik belgesi sahibi olanların istihdamını teşvik etmek amacıyla; 31.12.2020 tarihine kadar 18 yaş ve üzeri kadınları istihdam eden özel sektör işverenlerinin kişinin durumuna göre 24 ila 54 ay arasında, prime esas kazanç üst sınırına kadarki sosyal güvenlik primi işveren payları (524,47 ila 3.933,54 TL) yine fon tarafından karşılanmaktadır.

Birinci 100 Günlük Eylem Planı kapsamında uygulamaya başlanan “Kadın İstihdamının İşte Anne Projesi İle Desteklenmesi Projesi” ile işgücü piyasası açısından diğer kişilere göre daha dezavantajlı konumda bulunan ve çocuk bakımı nedeniyle çalışamayan kadınların işgücüne kazandırılması hedeflenmiştir.

Proje en az yüzde elli istihdam garantili mesleki eğitim kursları ile işbaşı eğitim programlarında uygulanmaktadır. Projeden yararlanacak kadınlar İş Kulüplerinin bulunduğu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerinde İş Kulübüne yönlendirilmekte ve kulüp çalışmalarından faydalanması sağlanmaktadır. İş Kulübü bulunmayan illerde ise kadınların öncelikle yoğunlaştırılmış iş ve meslek danışmanlığı hizmetinden yararlanması sağlanmaktadır. Bu kişiler ardından Kurumumuz tarafından düzenlenen istihdam garantili mesleki eğitim kurslarına veya işbaşı eğitim programlarına yönlendirilmektedir.

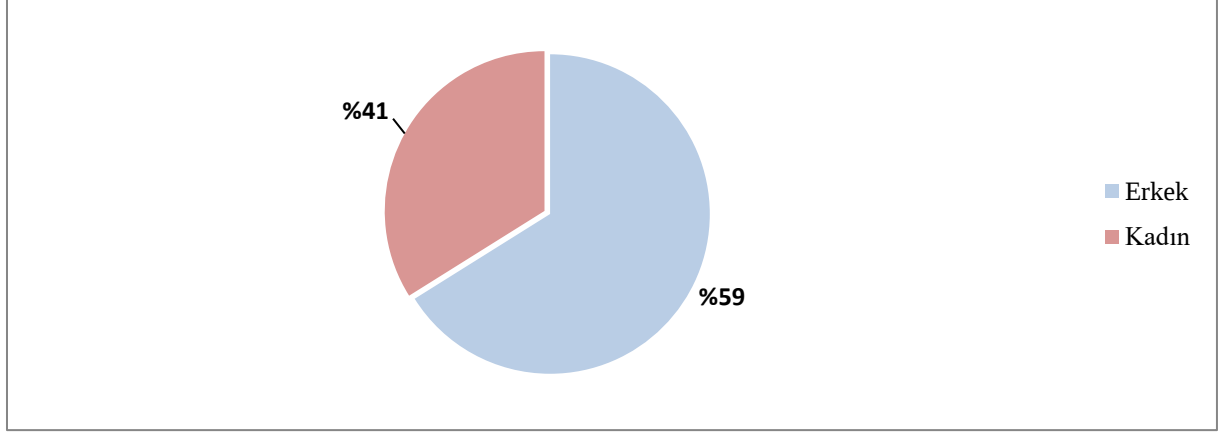
Bu kapsamda 2019 yılında kurs ve programlara katılan kadınlara, kursa veya programa devam edilen günler için 80 TL tutarında kursiyer zaruri gideri ödemesi gerçekleştirilmiştir. 1 Eylül 2018 tarihi itibarıyla başlayan projeden 8 bin 777 kadın yararlanmıştır.

İş ve aile yaşamının uyumlaştırılması amacıyla İş Kanununa eklenen hükümle doğum yapan kadınların veya 3 yaşından küçük çocuğu evlat edinen kadın veya erkeklerin analık izninden itibaren doğum sayısı, tekil/çoğul doğum olması veya çocuğun engellilik durumuna göre 60 ila 360 gün arasında haftalık çalışma süresinin yarısı kadar ücretsiz izin kullanabilmesinin önü açılmıştır.

Aynı zamanda bu izinden yararlananlar, belirli prim ve başvuru şartlarını sağlamaları halinde çalışmadıkları dönem için İşsizlik Sigortası Fonundan yarım çalışma ödeneği ile desteklenmektedir.

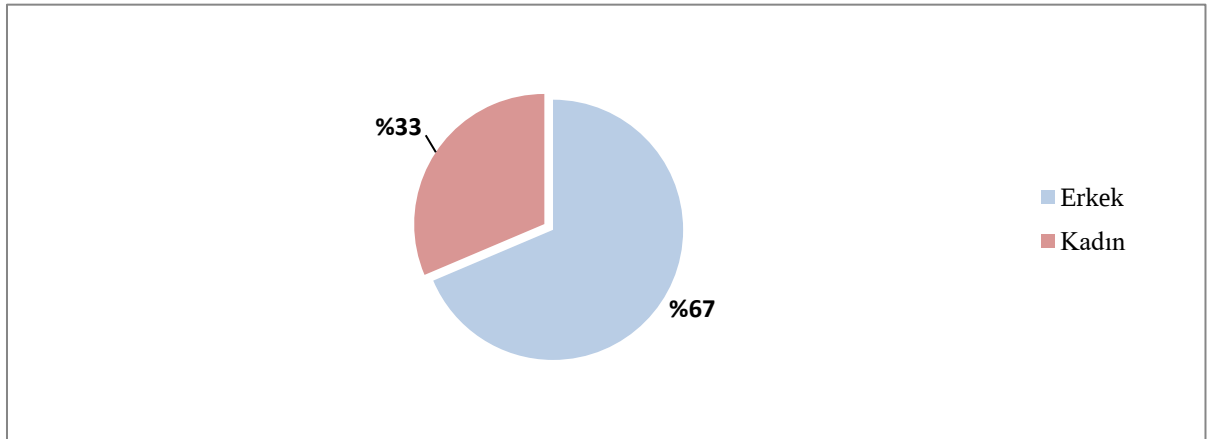
Bu kapsamda uygulamanın ilk başladığı 2016 Şubat ayından 2019 Şubat ayı sonuna kadar 20 bin 116 kişi yarım çalışma ödeneği almaya hak kazanmıştır.

Şekil 8: Bireysel Görüşme Yapılan Kadın Oranı, 2019

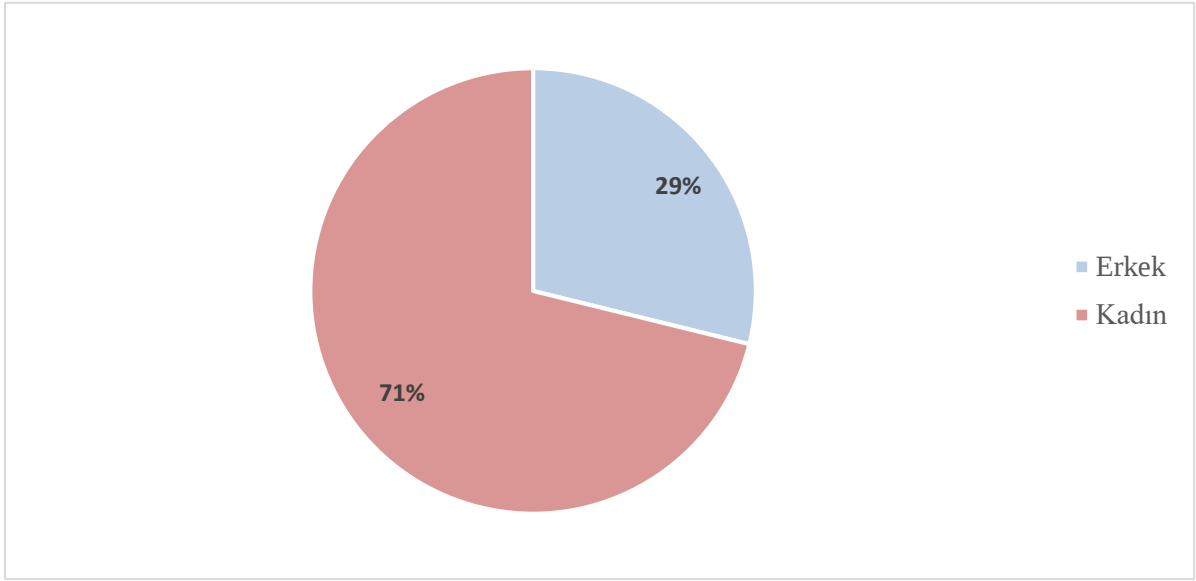
İŞKUR tarafından yapılan bireysel görüşmelerle, vatandaşlarımız Kurum hizmetleri hakkında bilgi sahibi olmakta ve işgücü piyasasına giriş noktasında daha donanımlı hale gelmektedir. 2019 yılında 4 milyon 356 bin 645 danışan ile 7 milyon 57 bin 356 bireysel görüşme gerçekleştirilmiştir. 2019 yılı içinde 1 milyon 791 bin 495 kadın danışan ile 2 milyon 752 bin 25 bireysel görüşme yapılmıştır. Bireysel görüşmenin oransal dağılımı; % 59 erkek ve % 41 kadın olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 9: İşe Yerleştirilen Kadın Oranı, 2019

2019 yılında İŞKUR aracılığıyla özel sektörde işe yerleştirilen 1 milyon 480 bin 842 kişinin, 486 bin 733'ü kadındır. İşe yerleştirilenler içerisindeki kadın oranı % 33, erkek oranı ise % 67'dir.

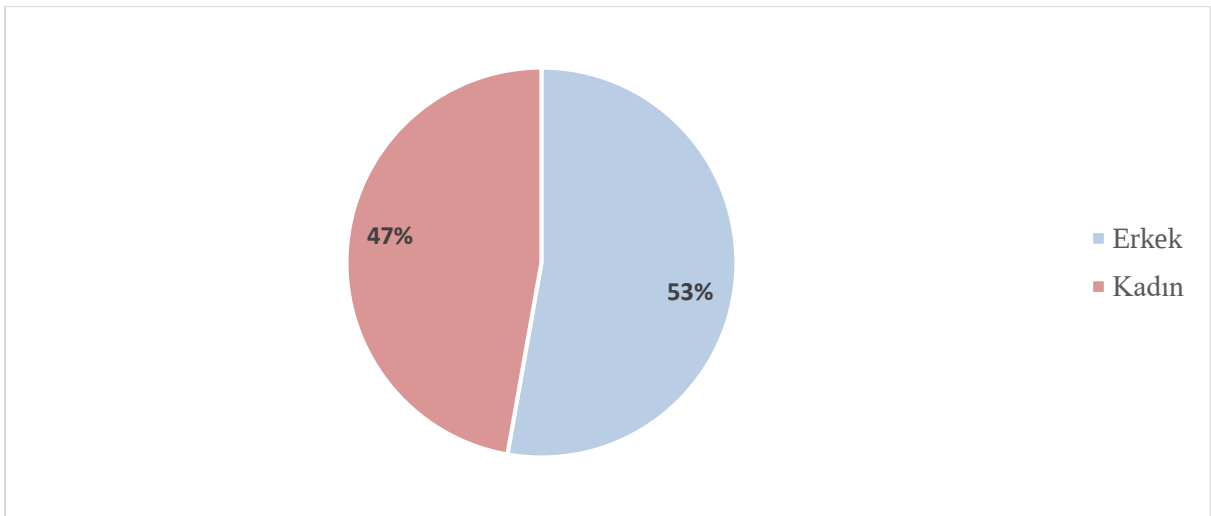
Şekil 10: Mesleki Eğitim Kurslarından Faydalanan Kadın Oranı, 2019

Mesleki eğitim kursları, özellikle kadınlar için Kurumumuz tarafından yürütülen önemli faaliyetlerden birisidir. Bu kapsamda 2019 yılında Kurumumuzun sağlamış olduğu mesleki eğitim kurslarından toplam 124 bin 920 kişi yararlanmış olup, bu kişilerin 88 bin 893'ü kadın, 36 bin 27'si ise erkektir. Mesleki eğitim kurslarından yararlananların çoğunluğunun kadın olması dikkat çekicidir.

Yukarıdaki grafikte de görüldüğü üzere, mesleki eğitim kurslarından yararlananların yaklaşık % 71'i kadın, % 29'u ise erkeklerden oluşmaktadır.

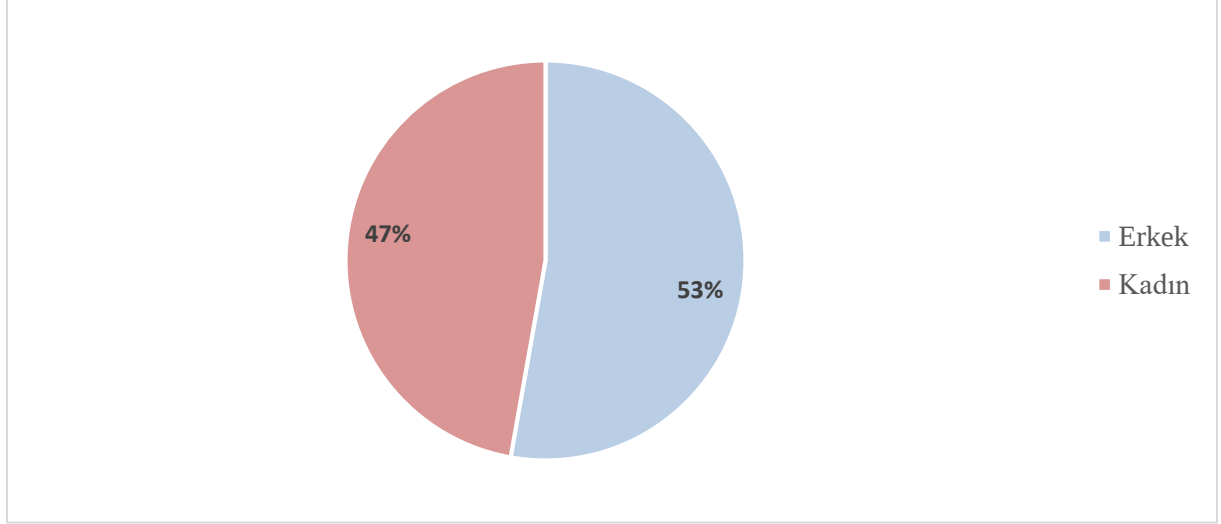
Şekil 11: İşbaşı Eğitim Programlarından Faydalanan Kadın Oranı, 2019

İşbaşı eğitim programları, aktif işgücü piyasası programları içerisinde önemli bir yer tutmakta ve işi işin başında öğrenmeyi sağlaması bakımından teorik eğitimden farklılaşmaktadır.

2019 yılında işbaşı eğitim programlarından 402 bin 393 kişi yararlanmıştır. Bu kişilerin 208 bin 747'sini erkekler, 193 bin 646'sını ise kadınlar oluşturmaktadır. Tablodan da görüleceği üzere, işbaşı eğitim programlarına katılanların yaklaşık % 47'sini kadınlar, % 53'ünü ise erkekler oluşturmaktadır.

Şekil 12: Girişimcilik Eğitim Programlarından Faydalanan Kadın Oranı, 2019

Girişimcilik eğitim programlarından 2019 yılında yararlanan sayısı 41 bin 107'dir. Katılımcıların 21 bin 702'si erkek, 19 bin 405'i ise kadınlardan oluşmaktadır. Bu programlara katılanların yaklaşık % 47'si kadın ve % 53'ü erkektir.

4.2. Gençler

Tecrübe eksikliği, beceri noksanlığı ve uyumsuzluğu başta olmak üzere çeşitli nedenlerden ötürü işgücü piyasasına girişte zorluk yaşayan gençlere (15-24 yaş) yönelik Kurumumuz tarafından önemli destek politikaları geliştirilmektedir. Bu kapsamda 2019 yılında 506 bin 668 genç, özel sektörde işe yerleştirilmiştir.

İlave istihdam teşvikinde sektörel farklılaşmaya gidilmiş olmakla birlikte işgücü piyasamıza önemli bir ivme kazandıracak olan bu uygulamada, özel politika gerektiren gruplara ilişkin de bir takım koruyucu düzenlemelere yer verilmiştir. “İlave İstihdam Teşvikinden” yararlanma süresi, kapsama giren her bir sigortalı için en fazla 12 ay iken, gençlerin (18-25 yaş), kadınların ve engelli vatandaşlarımızın işe alınması durumunda yararlanma süresi 18 ay olarak uygulanmaktadır. Bu sayede, gençleri işe alma konusunda çekince sahibi olan işverenlerin bu kaygılarının giderilmesine katkı sağlanmaktadır.

İlave İstihdam Teşvikinin yanı sıra, 2011'den bu yana kadın ve genç istihdamı ile mesleki yeterlilik belgesi sahibi olmayı teşvik etmek maksadıyla; 31.12.2020 yılına kadar 18-29 yaş arası gençleri istihdam eden özel sektör işverenlerinin 24 ile 54 ay, prime esas kazanç üst sınırına kadarki sosyal güvenlik primi işveren payları (524,47 TL ile 3.933,54 TL) karşılanmaktadır.

Çırak ve aday çıraklar ile işletmelerde mesleki eğitim gören, staj veya tamamlayıcı eğitime devam eden öğrenciler için ücret desteği sağlanmakta ve eğitim ile iş hayatı arasındaki ilişki güçlendirilmektedir.

Ayrıca üniversite öğrencilerinin de hızlı bir şekilde iş yaşamına geçişini sağlamak maksadıyla fen ve mühendislik bilimlerinde eğitim alan öğrencilerin öğrenimlerinin son yılında bir yarıyıl özel sektör işletmelerinde, teknoparklarda, Ar-Ge merkezlerinde ya da sanayi kuruluşlarında uygulamalı eğitimlerinde ücret desteği sağlanmaktadır.

Mesleksizlik sorununu çözmek ve iş arayanlara işgücü piyasasında talep edilen mesleki nitelik ve becerileri kazandırmak maksadıyla Türkiye'nin dört bir yanında mesleki eğitim kursları düzenlenmektedir.

Gençlerimizin işgücü piyasasına girişlerini kolaylaştırmak ve mesleki tecrübe eksikliğini gidermek maksadıyla işbaşı eğitim programları düzenlenmektedir.

İşbaşı eğitim programları, işverenlerin talepleri ve günümüz şartlarına uygun şekilde yapılandırılmaktadır. Bu kapsamda 2018 yılında bilişim ve imalat sektörlerindeki mesleklerde düzenlenen işbaşı eğitim programlarının süresi 3 aydan 6 aya çıkarılmıştır. Söz konusu düzenlemeyle bilişim ve imalat sektörlerinde nitelikli işgücünün yetiştirilmesi özel olarak desteklenmektedir.

Gençlere nitelikli alanlarda ve geleceğin mesleklerinde eğitimler de sunulmaktadır. Siber güvenlik, bulut bilişim, oyun geliştirme uzmanı ve kodlama gibi çağımızın ve geleceğin meslekleri olarak görülen alanlarda düzenlenecek işbaşı eğitim programlarına katılan 18- 29 yaş arası gençlerimiz için işbaşı eğitim programlarının süresi 9 aya uzatılmış ve programa katılan gençlere 2019 yılında günlük 85 TL cep harçlığı verilmiştir.

Bireysel danışmanlık hizmetlerinin yanı sıra okullarda gerçekleştirilen danışmanlık faaliyetleriyle, Meslek Tanıtım Günü etkinlikleriyle, yıllık basılan Meslek Seçimine Destek

Dergisi ve Üniversite İrtibat Noktalarında (İŞKUR Kampüs) verilen hizmetlerle gençlere kariyer planlarında ve meslek seçimlerinde destek olunmaktadır.

İllerde düzenlenmeye başlayan “Meslek Tanıtım Günleri” ile üniversite tercihleri öncesinde öğrencilere yardımcı olmak amaçlanmaktadır. 2019 yılında 36.031 genç bu faaliyetlere katılmıştır.

Meslek seçme aşamasında bulunan öğrencilere ve velilerine yardımcı olmak amacıyla hazırlanan ve 2013 yılında 700 bin adet, 2014-2018 yılları arasında 1’er milyon adet basılarak dağıtılan Meslek Seçimine Destek Dergisi, 2019 yılında da 500 bin adet basılarak dağıtılmıştır. İş ve meslek danışmanları tarafından yapılan okul ziyaretleri kapsamında düzenlenen seminerlerde iş arama becerileri ve dergi hakkında öğrenciler bilgilendirilmiş ve dergiler okullarda öğrencilerle paylaşılmıştır.

Üniversite öğrencilerine etkin bir şekilde iş ve meslek danışmanlığı hizmeti sunulabilmesi için devlet ve vakıf üniversitelerinde kampüslerde/fakültelerde/yüksekokullarda 2013 yılından bu yana 105 noktada faaliyet gösteren Üniversite İrtibat Noktaları, 2019 yılında Üniversite Kariyer Merkezi ve İş Kulübü işbirliğini içerecek biçimde yeniden yapılandırılarak İŞKUR Kampüs adını almıştır.

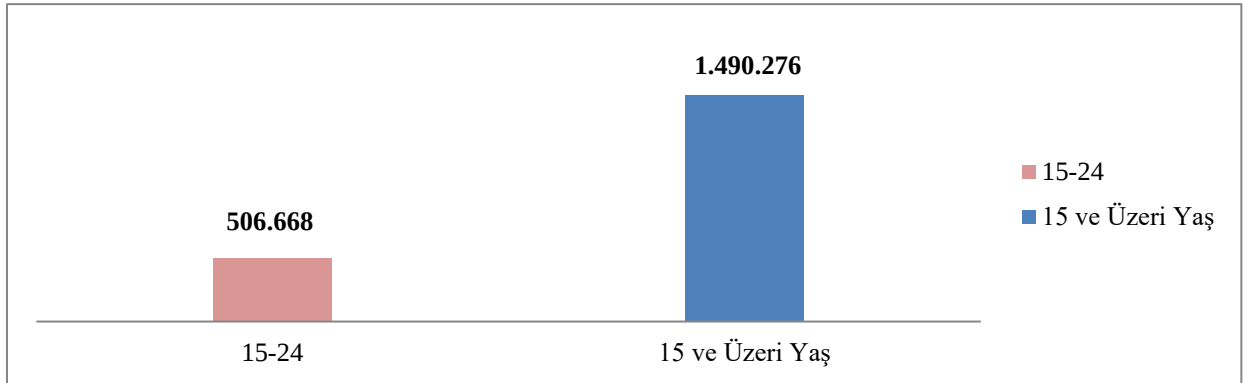
Eğitimde ve istihdamda olmayan gençleri işgücü piyasasına kazandırmaya ve bu gençlerimizi aktifleştirmeye yönelik çalışmalar kapsamında, 2019 yılında eğitimde ve istihdamda olmayan yaklaşık 256 bin genç aktif işgücü piyasası programlarından yararlandırılmıştır.

İşe İlk Adım Projesi ile yüksekokul veya fakültelerden mezun olan 18-29 yaş aralığındaki gençlerin mesleki deneyim ve tecrübe kazanmaları ve daha hızlı istihdam edilmeleri hedeflenmektedir. Proje ile; zorunlu istihdam sürecinden sonra on iki ay süreyle programa katılan katılımcıları istihdam eden işverenlere ücret desteği ödenmiştir. Proje kapsamında istihdam edilen kişilere zorunlu istihdam sürecinde ödenen ücretin net asgari ücretin %50’sine karşılık gelen tutarı ile zorunlu istihdam sürecinden sonraki on iki ay süresince net asgari ücretin % 25’i Kurumumuz tarafından karşılanmıştır. Proje 31.07.2019 tarihinde sona ermiş olup, projeden 2019 yılında 7.378 kişi yararlanmıştır.

Üniversiteler, yerel düzeyde faaliyet gösteren diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde düzenlenen Kariyer Günü etkinlikleri ile çalışma hayatına yeni atılacak olan nitelikli gençler, işverenler ve alanında uzman kişilerle buluşturulmakta ve gençlerin sektörler ve firmalar

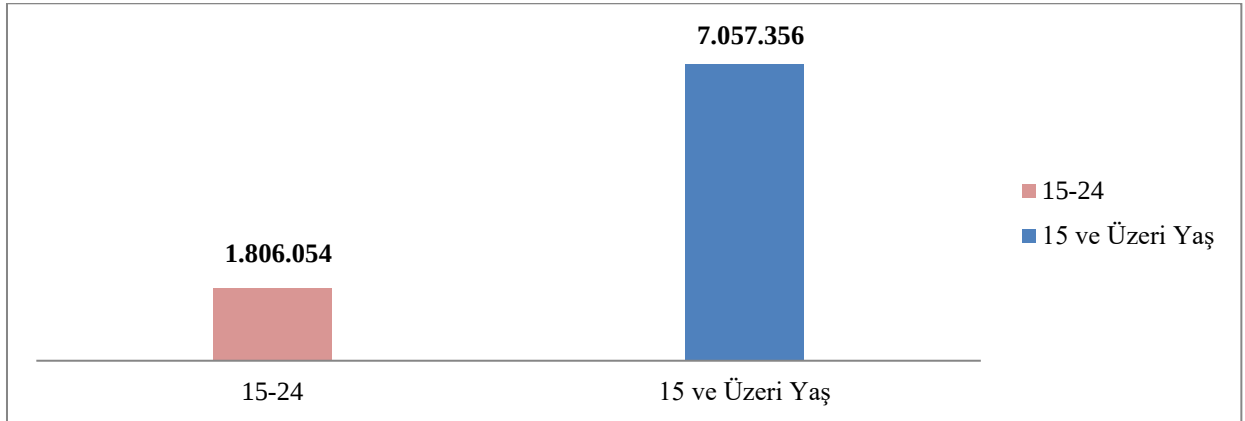
hakkında bilgi edinerek kariyer planlaması yapmasına destek sağlanmaktadır. Ayrıca 2019 yılında Sayın Bakanımızın talimatlarıyla üniversite öğrencilerine yönelik kampanya başlatılması konusunda çalışmalar yapılmış ve bu kapsamda 81 ilde “İŞKUR Kampüste” ismiyle üniversite öğrencilerinin eğitimden iş hayatına geçiş yapmasını destekleme maksadıyla bilgilendirme faaliyetleri düzenlenmiştir. 2019 yılı içerisinde İŞKUR Kampüste çalışmaları da dâhil olmak üzere toplamda 233 kariyer günü gerçekleştirilmiştir.

Şekil 13: Özel Sektörde İşe Yerleştirilen Genç Sayısı, 2019

Gençlere yönelik özel çalışmaların da etkisiyle, 2019’da özel sektörde işe yerleştirilen kişilerin 506 bin 668’ini 15-24 yaş grubundaki gençler oluşturmuştur.

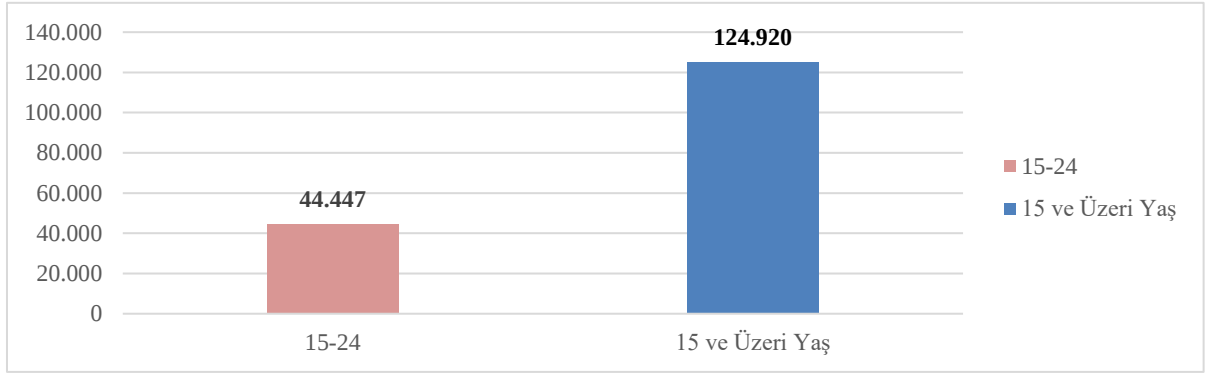
Şekil 14 : Gençlerle Yapılan Bireysel Görüşme Sayısı, 2019

Bireysel görüşme sayısı 2019 yılında 7 milyon 57 bin 356 olarak gerçekleşmiş olup, 15-24 yaş grubunda yer alan gençlerde bu sayı 1 milyon 806 bin 54’tür.

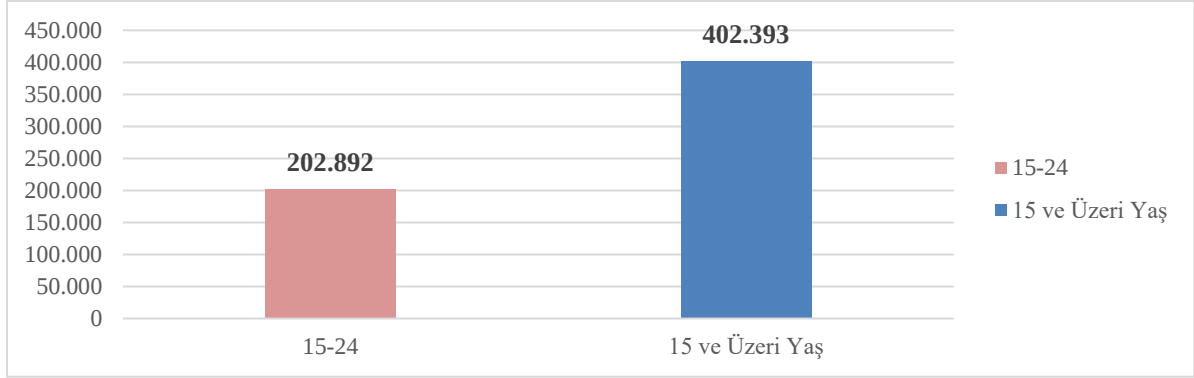
Eğitim ve öğretim kurumlarına gerçekleştirilen ziyaretlerle öğrencilerin; meslekler, meslek seçiminin önemi, iş arama becerileri gibi kariyer planlamasında önemli konular hakkında bilgilendirilmeleri hedeflenmektedir. 2019 yılında 17 bin 525 eğitim-öğretim kurumu ziyareti gerçekleştirilmiştir.

Şekil 15: Mesleki Eğitim Kurslarından Faydalanan Genç Sayısı, 2019

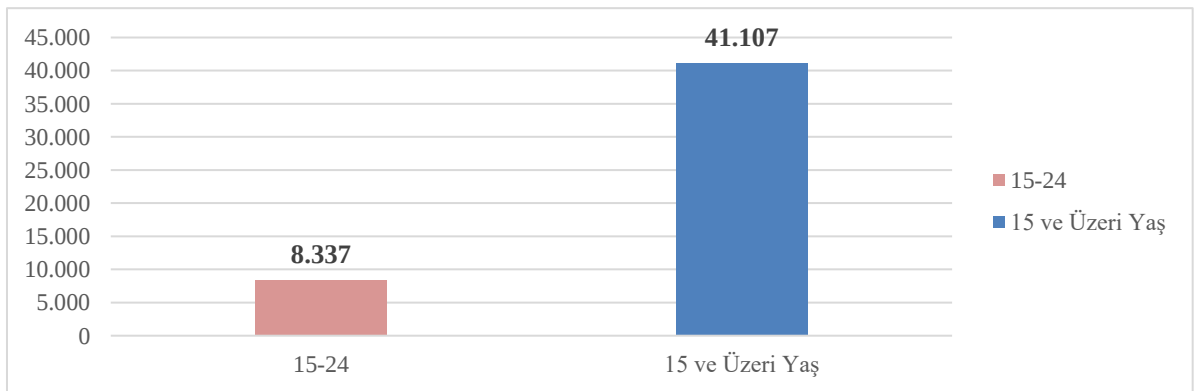
2019 yılında toplam 124 bin 920 kişi mesleki eğitim kurslarından yararlanmıştır. Bu kişilerin 44 bin 447'si 15-24 yaş grubunda yer almaktadır.

Şekil 16: İşbaşı Eğitim Programlarından Faydalanan Genç Sayısı, 2019

2019 yılında işbaşı eğitim programlarına katılan 402 bin 393 kişinin, 202 bin 892'si gençlerden oluşmaktadır. Bu tablo, programın genç istihdamına yönelik önemini göz önüne sermektedir.

Şekil 17: Girişimcilik Eğitim Programlarından Faydalanan Genç Sayısı, 2019

2019 yılında girişimcilik eğitim programlarından faydalanan 41 bin 107 kişinin, 8 bin 337'si 15-24 yaş arası gençlerden oluşmaktadır.

4.3. Engelliler

Ülkemizde engellilerin işçi olarak istihdamı, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 30 uncu maddesinde öngörülen kota sistemi çerçevesinde gerçekleştirilmekle birlikte; kota kapsamında olmayan işyerlerine sağlanan teşviklerle de engelli istihdamı desteklenmektedir.

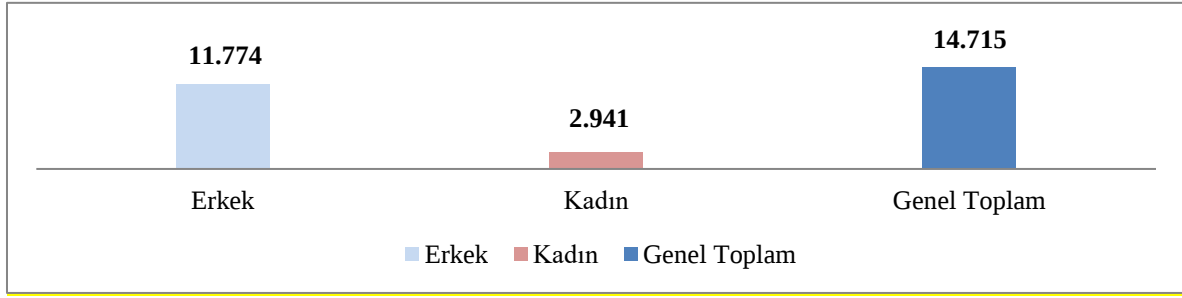
4857 Sayılı İş Kanunu'nun engelli ve eski hükümlü çalıştırma zorunluluğu başlıklı 30 uncu maddesine istinaden işverenler, elli (tarım ve orman işlerinin yapıldığı işyerlerinde 51) veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde yüzde üç engelli işçiyi meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlü olup çalıştırmakla yükümlü oldukları işçileri Kurumumuz aracılığı ile sağlamaktadır.

Ayrıca, kota kapsamında olup olmamasına bakılmaksızın özel sektör işverenlerinin çalıştırdığı engellilerin prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan sigorta primine ait işveren hisselerinin tamamı Hazine tarafından karşılanmaktadır. Hazine tarafından finanse edilen bu teşvike ilave olarak Çalışma Hayatında Milli Seferberliğin 2. Fazı kapsamında hayata geçirilen İlave İstihdam Teşvikinde de kadınlara, gençlere ve engellilere özel düzenleme yoluna gidilmiştir. Bu kapsamda işverenlerin 2020 yılı sonuna kadar bir önceki takvim yılındaki sigortalı sayısının ortalamasına ilave olarak işe aldıkları her bir sigortalı için 12 ay süreyle uygulanan destek süresi, işverenlerin istihdam ettikleri kişinin kadın, genç ve engelli olması durumunda 18 ay olarak uygulanmaktadır.

Yükümlü olduğu halde engelli istihdam etmeyen işverenlere ise idari yaptırım uygulanmaktadır. Bu kapsamda engelli işçi çalıştırmadığı için işverenlerden tahsil edilen ceza paraları; engellilerin kendi işini kurmaları, engellinin iş bulmasını sağlayacak destek teknolojileri, engellinin işe yerleştirilmesi, işe ve işyerine uyumunun sağlanması projelerinde kullanılmaktadır.

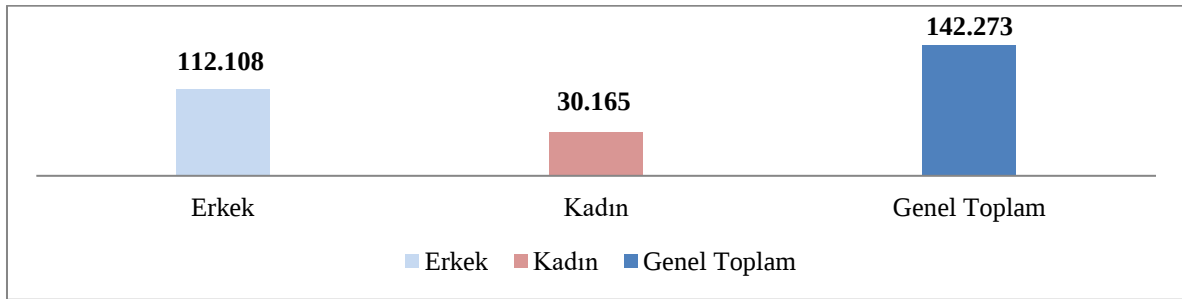
İŞKUR'a kayıt olarak iş arayan engellilere iş ve meslek danışmalığı hizmetleri verilerek engelliler; ya mesleki niteliklerini artırmak için kurs veya işbaşı eğitim programlarına yönlendirilmekte ya da durumlarına uygun işlere yerleştirilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca, engellilerin kendi işlerini kurmaları da teşvik edilmektedir.

Şekil 18: Engelli İşe Yerleştirme Sayısı, 2019

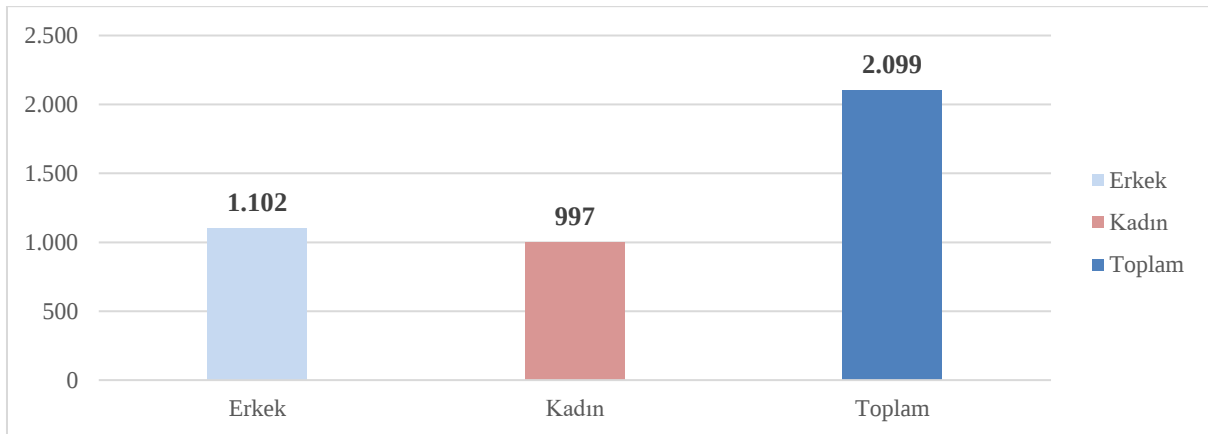
2019 yılında 14 bin 715 engelli Kurumumuz tarafından işe yerleştirilmiştir. Bu kapsamda işe yerleşenlerin 2 bin 941'i kadınlardan, 11 bin 774'ü erkeklerden oluşmaktadır.

Şekil 19: Bireysel Görüşme Yapılan Engelli Sayısı, 2019

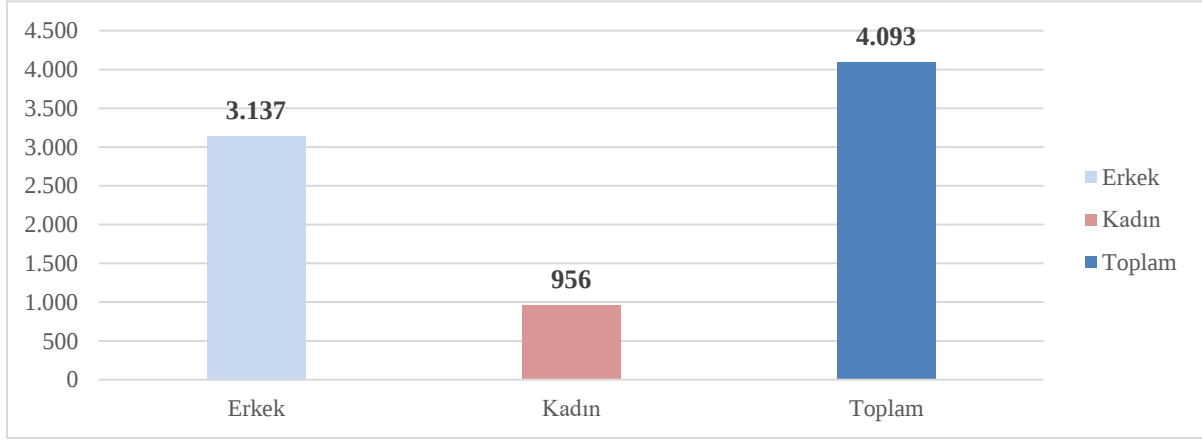
2019 yılında 142 bin 273 engelli bireyle, 363 bin 378 bireysel görüşme yapılmıştır. Bireysel görüşme yapılan engellilerden 112 bin 108'i erkek, 30 bin 165'i kadındır.

Şekil 20: Mesleki Eğitim Kurslarına Katılan Engelli Sayısı, 2019

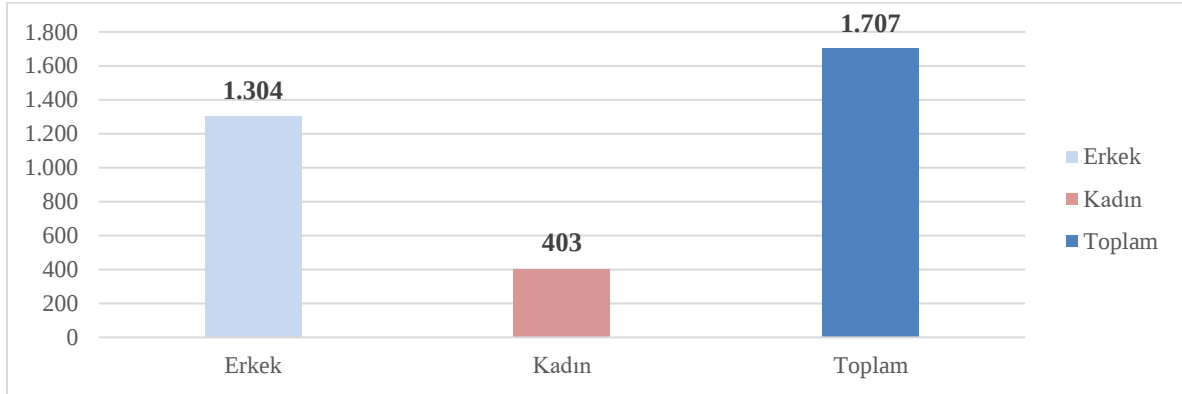
2019 yılında 2.099 engelli birey mesleki eğitim kurslarından faydalandırılmıştır. Kurslardan faydalananların 1.102'si erkek, 997'si ise kadınlardan oluşmaktadır.

Şekil 21: İşbaşı Eğitim Programlarına Katılan Engelli Sayısı, 2019

2019 yılında 4 bin 093 engelli birey işbaşı eğitim programlarından faydalandırılmıştır. Bu kapsamda programdan faydalananların 3.137'si erkek, 956'sı ise kadınlardan oluşmaktadır.

Şekil 22: Girişimcilik Eğitim Programlarına Katılan Engelli Sayısı, 2019

2019 yılında 1 bin 707 engelli birey girişimcilik eğitim programlarımızdan yararlanmıştır. Bu kapsamda yararlanıcıların 1.304'ü erkek, 403'ü ise kadındır.

Kurumumuz tarafından kendi işini kurmak isteyen engellilere 50 bin TL'ye kadar hibe desteği sağlanmaktadır. Engelliler tarafından hazırlanan projelerde amaç engellinin bizzat işin başında olması ve çalışmasıdır. Yeni bir iş kuracak engellinin iş kuracağı alanda mesleki eğitim diploma veya sertifikası veya girişimcilik eğitimi sertifikası sahibi olması gerekmektedir.

Bu kapsamda sağlanan destekler aşağıda yer almaktadır.

- Kuruluş İşlemleri Desteği: İşyeri kuruluşu için yapılan resmi işlemler, onaylar, izinler, ruhsatlar gibi masraflar için en fazla 3.000 TL'dir.

- İşletme Gideri Desteği: Sözleşme imza tarihinden itibaren işletmeye 12 ay içinde olmak şartı ile fatura karşılığı olarak işletme giderlerinin (su, elektrik, iletişim, ısınma, kira tanıtım) en fazla % 60'ını geçmeyecek şekilde yıllık toplamda en fazla 11.000 TL'dir.

- Kuruluş Desteği: Sözleşme imza tarihinden itibaren 12 ay boyunca fatura karşılığı olmak üzere işletmenin temel faaliyet alanı ile ilgili makine, teçhizat, yazılım, donanım, ham ve ara madde, sarf malzeme, ofis malzemesi gibi maliyetler için en fazla 36.000 TL'dir.

Engelli ve Eski Hükümlü Çalıştırmayan İşverenlerden Tahsil Edilen İdari Para Cezalarını Kullanmaya Yetkili Komisyona, 2019 yılında engellilerin kendi işini kurması ile ilgili 899 adet proje sunulmuş, bu projelerden 589'u desteklenmiştir.

Engellilere yönelik sunulan Kurum hizmetlerinin kapasitesinin geliştirilmesi ve standart hale getirilmesi gayesiyle, engelli bireylerin istihdama kazandırılması için dünyada gelişmiş birçok ülkede uygulanan modern ve maliyet etkin yöntem olarak kabul edilen destekli istihdam modeli (İş Koçluğu) uygulamasının Kurumumuz bünyesinde hayata geçirilmesine yönelik çalışmalar 2018 yılı itibarıyla başlatılmıştır. Engelli İş Koçluğu, engelli bireylerin istihdama geçişinde, istihdamda iken işe uyumlarının sağlanmasında ve dolayısıyla engellilerin istihdamının sürdürülebilir olmasında etkin kullanılan bir yöntemdir. Destekli istihdam modelinin Kurumumuzda hayata geçirilmesi sürecinin sonunda bireyin engeli üzerinden değil beceri ve nitelikleri üzerinden bir eşleştirme sisteminin hayata geçirilmesi hedeflenmektedir. İş ve Meslek Danışmanlarının branşlaşması kapsamında 2019 yılı sonu itibarıyla 46 İl Müdürlüğü ve 23 Hizmet Merkezi olmak üzere toplamda 69 birimde Engelli İş Koçluğu servisi bulunmaktadır.

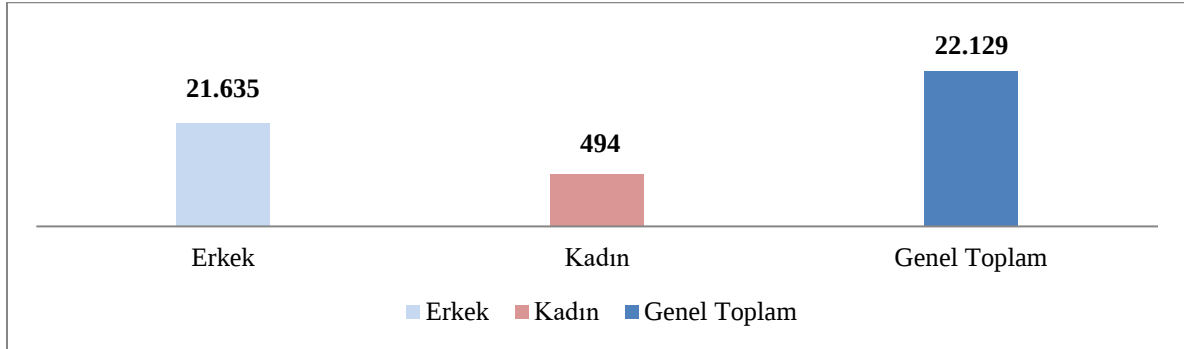
4.4. Eski Hükümlüler

Eski hükümlüler, başta önyargılar olmak üzere çeşitli nedenlerle işgücü piyasasına girmekte zorluk yaşamaktadır. Ülkemizde eski hükümlü istihdamı konusunda kota sistemi uygulanmak suretiyle bu kişilerin istihdam edilmelerine çalışılmaktadır. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 30 uncu maddesine göre; işverenler, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde yüzde üç engelli, kamu işyerlerinde ise yüzde dört engelli ve yüzde iki eski hükümlü işçiyi veya 21/6/1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanunu veya 16/6/1927 tarihli ve 1076 sayılı Yedek Subaylar ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu kapsamına giren ve askerlik hizmetini yaparken 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21 inci maddesinde sayılan terör olaylarının sebep ve tesiri sonucu malul sayılmayacak şekilde yaralananları meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler.

Kurumumuz eski hükümlülere yönelik çeşitli faaliyetler yürütmektedir. Bireysel görüşmeler aracılığıyla bu kişilerin karşılaşmış oldukları sorunların ortadan kaldırılmasına çalışılmakta, ayrıca kendi işini kurmak isteyen eski hükümlülere Kurumumuzca hibe desteği sağlanmaktadır.

Bunun yanı sıra mesleki eğitim kursları ve işbaşı eğitim programları vasıtasıyla da eski hükümlü istihdamı noktasında önemli çalışmalar yürütülmektedir.

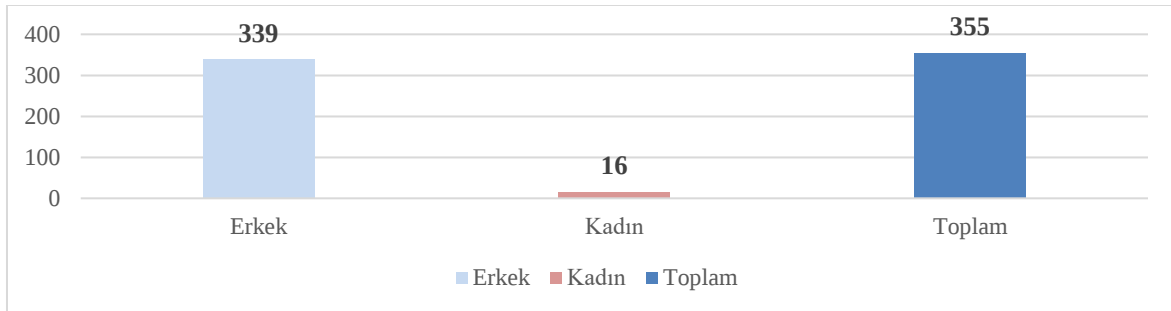
Şekil 23: 2019 Yılı Bireysel Görüşme Yapılan Eski Hükümlü Sayısı

2019 yılında 22.129 eski hükümlü ile 53.359 bireysel görüşme yapılmıştır. Bireysel görüşme yapılan eski hükümlülerin 21.635'i erkek, 494'ü kadındır.

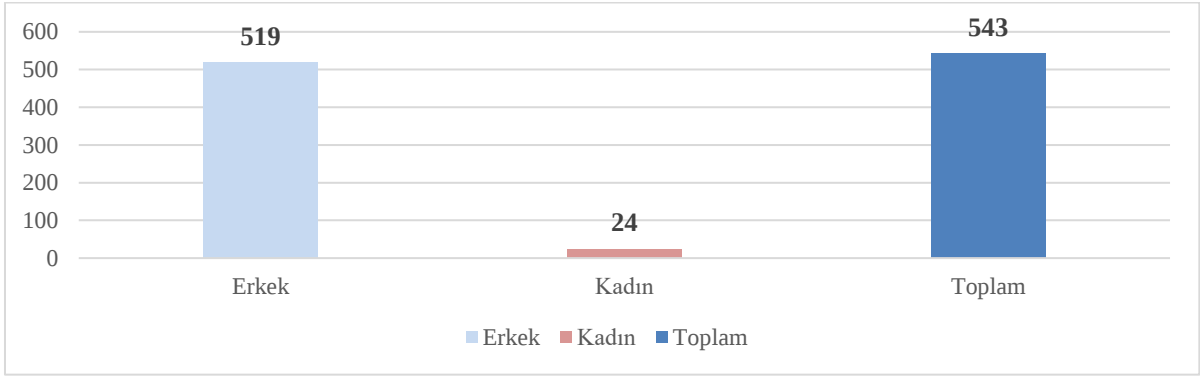
2019 yılında 787 eski hükümlü/terörle mücadelede malul sayılmayacak şekilde yaralanan kişi kamu kurum ve kuruluşlarında işe yerleştirilmiştir.

Şekil 24: Mesleki Eğitim Kurslarına Katılan Eski Hükümlü Sayısı, 2019

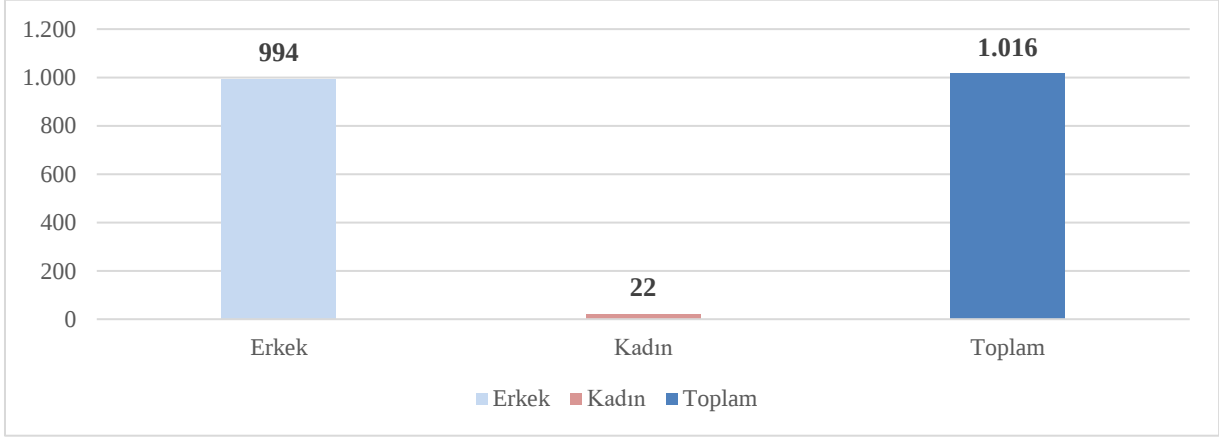
2019 yılında 355 eski hükümlü Kurumumuz tarafından açılan kurslarda eğitim görmüştür. Bu kapsamda kurslardan faydalananların 339'u erkek, 16'sı kadınlardan oluşmaktadır.

Şekil 25: İşbaşı Eğitim Programlarına Katılan Eski Hükümlü Sayısı, 2019

2019 yılında 543 eski hükümlü, Kurumumuz tarafından açılan işbaşı eğitim programlarından yararlanmıştır. Bu kapsamda programdan faydalananların 24’ü kadın, 519’u ise erkeklerden oluşmaktadır.

Şekil 26: Girişimcilik Eğitim Programlarına Katılan Eski Hükümlü Sayısı, 2019

2019 yılında 1.016 eski hükümlü Kurumumuz tarafından açılan girişimcilik eğitim programlarından yararlanmıştır. Bu kapsamda programdan faydalananların 22’si kadın, 994’ü erkeklerden oluşmaktadır.

Engelli ve Eski Hükümlü Çalıştırmayan İşverenlerden Tahsil Edilen İdari Para Cezalarını Kullanmaya Yetkili Komisyon aracılığıyla, 2019 yılında eski hükümlülerin kendi işini kurması ile ilgili 837 adet proje alınmış ve 580 proje desteklenmiştir.

5. ÜYE KURUMLARIN TOPLANTILARA KATILIM DURUMLARI

İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları, yerel düzeyde istihdam ve mesleki eğitim konularında önemli kararların alındığı Kurullardır. Bu doğrultuda, Kurul toplantılarına katılımın tam olarak sağlanması ve toplantılara katılan üyelerin azami düzeyde bu toplantılara katkı yapması, istihdam ve mesleki eğitim konuları başta olmak üzere; kadın, genç, engelli, eski hükümlü istihdamı ile çocuk işçiliği gibi pek çok alanda gerçekleştirilecek iyileştirmelerin bir ön şartıdır.

2019 yılında yapılan İİMEK toplantılarına Genel Müdürlüğümüzden Daire Başkanı ve üstü düzeyde katılım sağlanmıştır. Bu doğrultuda, merkez ve yerel arasındaki işbirliği düzeyinin geliştirilmesi amacıyla Genel Müdürlüğümüzün İİMEK'lere yönelik beklentileri dile getirilmiş ve Kurum faaliyetlerine ilişkin bilgilendirmelerde bulunulmuştur.

Yapılan değerlendirmeler neticesinde; kamu kurum ve kuruluşlarının, sivil toplum kuruluşlarına nazaran Kurul toplantılarına daha yüksek düzeyde katılım sağladığı görülmektedir. İl Sanayi ve Teknoloji ile Ticaret Müdürlükleri de toplantılara yüksek oranda katılım göstermiştir. Benzer şekilde Valilikler ve İl Milli Eğitim Müdürlükleri de Kurul toplantılarına yüksek düzeyde katılım sağlayan kurum ve kuruluşlar arasında yer almaktadır. Ancak üniversitelerin Kurula katılım durumları istenilen seviyede gerçekleşmemiştir.

Sosyal diyalogun geliştirilmesi ve Kurul toplantılarının niteliğinin artırılması noktasında sivil toplum kuruluşlarının gerek Kurul toplantılarına tam katılım sağlaması, gerekse de toplantılara önemli katkı vermesi, özellikle temsilcisi oldukları kesimler için yürütülecek çalışmalar açısından önem arz etmektedir.

Son yıllarda izlenen başarılı politikalar ve uygulamalarla kadın istihdamı ve kadınların işgücüne katılımında artış yaşanmakla birlikte, bu alan halen gelişme kaydedilmesi gereken konuların başında gelmektedir. Bu sebeple özellikle kadın sivil toplum kuruluşlarının bu konuda yürütülen çalışmalara destek olması gerekmektedir. Ancak, 2019 yılında yapılan toplantılara kadın sivil toplum kuruluşlarının katılımının düşük seviyede kaldığı görülmektedir.

Engellileri temsilen Kurul toplantılarına katılım sağlayan Türkiye Sakatlar Konfederasyonu ise, diğer sivil toplum kuruluşlarına nazaran daha yüksek bir katılım düzeyine sahiptir.

Sonuç olarak, İİMEK'ler Kurul üyesi kuruluşların işbirliği ve özverili çalışmaları ile çok önemli faaliyetlerde bulunabilecek bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyeli ortaya çıkarmak için toplantılara tam ve etkin katılım sağlanmalıdır.

6. KURULLARDA ALINAN ÖRNEK KARARLAR VE İL UYGULAMALARI

Türkiye genelinde 2019 yılında İİMEK’lerde alınan kararlar incelendiğinde; başta çocuk işçiliği ile mücadele, kadın ve genç istihdamının desteklenmesi olmak üzere özel politika gerektiren grupları konu edinen başlıklarda önemli adımların atıldığı görülmektedir. 2019 yılında İİMEK’lerde yapılan bilgilendirmeler, alınmış olan örnek karar ve uygulamalardan bazılarına aşağıda yer verilmektedir:

- ❖ Kamu hizmetlerinin dijitalleşmesiyle birlikte beyaz yakalı işgücünün Kurumumuz faaliyetlerinden azami düzeyde yararlandırılması ve dezavantajlı grupların, özellikle engelli bireylerin bu hizmetimizden faydalanmasının hedeflendiği sanal istihdam fuarı 2019 yılında ilk kez uygulamaya geçirilmiştir. Sanal İstihdam Fuarı konusunda iş arayan ve işverenlerde farkındalık oluşturmak ve aradıkları iş arayan ya da işverene bu fuarlar aracılığıyla kolay bir şekilde ulaşabileceklerini aktarmak amacıyla toplantılarda Kurul üyelerine bilgi aktarımı sağlanmıştır.
- ❖ Yükseköğretim öğrencilerinin (açık öğretim, yüksek lisans ve doktora öğrencileri hariç) çalışma hayatıyla tanışmalarını sağlamak, mesleki niteliklerini geliştirmek, toplumsal faydanın yüksek olduğu alanlarda sunulan hizmetlere geçici süreyle katılımlarını sağlamak ve bu kişilere çalışma disiplini kazandırmak amacıyla Türkiye genelinde 81 ilde uygulanacak aktif işgücü piyasası programıdır. İlk uygulaması 2019 yılı Temmuz ayında başlatılan Sosyal Çalışma Programı ile öğrencilerin çalışma hayatıyla tanışmalarını sağlamak, mesleki niteliklerini geliştirmek, toplumsal faydanın yüksek olduğu alanlarda sunulan hizmetlere geçici süreyle katılımlarını sağlamak ve bu kişilere çalışma disiplini kazandırmak hedeflenmiştir. Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında toplumsal faydanın yüksek olduğu alanlarda kamu kurum veya kuruluşlarıyla en fazla üç ay süreyle düzenlenen sosyal çalışma programı hakkında Kurul üyelerine bilgi aktarılmıştır.
- ❖ Ulusal İstihdam Stratejisi doğrultusunda; il düzeyinde istihdam politikasının belirlenmesi ve uygulanmasında kullanılmak üzere çeşitli yetki ve sorumluluklar, yerelde sosyal diyalog mekanizması olarak kurgulanan İİMEK’lere verilmiştir. Bu kapsamda; toplumsal cinsiyet eşitliği, genç istihdamı, çocuk işçiliği, tarımsal alandaki gelişmeler ve istihdam olanakları konularında Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü ile gerçekleştirilen kurslar, kadınlara yönelik olarak geleneksel meslekler kapsamında açılan kurslar, ilde işe yerleşenlerin demografik dağılımı ile aktif işgücü programlarına

katılanların demografik dağılımı hakkında kurul toplantılarında bilgi paylaşımı sağlanmıştır.

- ❖ Bazı illerde gerçekleştirilen İİMEK toplantılarında toplumsal cinsiyet eşitliği ve genç istihdamı konuları toplantı gündemine alınmış olup, Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğünün bugüne dek yaptığı çalışmalar ve yürüttüğü projelerle, işgücü piyasasında toplumsal cinsiyet eşitliği ve genç istihdamında farkındalık sağlanmasına katkıda bulunduğu bilgisi verilmiştir. Özellikle toplumsal yaşamın her alanına eşit katılımın sağlanması ve gençlere işgücü piyasası tarafından ihtiyaç duyulan becerilerin kazandırılması için gerekli hassasiyetin gösterilmesine ilişkin karar alınmıştır.
- ❖ Birçok ilde İİMEK toplantılarında çocuk işçiliği konusu gündeme alınmış olup, Sosyal Güvenlik İl Müdürünün de katılım sağladığı toplantıda ilgili kurumların çocuk işçiliği konusunun takibini ve denetimini sıklaştırarak yapmasına ve genel bir saha çalışması sonucunda hazırlanacak olan raporun bir sonraki İİMEK toplantı gündemine alınmasına ilişkin karar alınmıştır.
- ❖ Ayrıca tarımsal alandaki gelişmeler ve istihdam olanakları konusunda görüşü alınmak ve bu alanda yapılabilecek faaliyetleri görüşmek üzere bazı illerde Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü İİMEK toplantılarına davet edilmiştir. Tarımsal alandaki gelişmeler, istihdam olanakları ve hibeler konusunda yapılan çalışmalar kurul üyelerine sunulmuş olup, sonraki süreçte ilgili konular üzerinde titizlikle gerekli olduğu değerlendirilen çalışmaların yapılmasına ilişkin kararlar alınmıştır.

Yıllar itibarıyla İİMEK kurulları tarafından alınan kararların ve il uygulamalarının yer aldığı İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları Faaliyet Raporlarına <https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/raporlar/> adresinden ulaşılabilmektedir.

7. DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Sosyal diyalogun hayata geçirilmesi, yerel – merkez işbirliğinin geliştirilmesi ve sorunlara pratik çözümler üretilmesi noktasında İİMEK’ler yadsınamaz bir öneme sahiptir. Bununla birlikte 2019 yılı Kurul faaliyetleri incelendiğinde; yerelde istihdam ve mesleki eğitime ilişkin pek çok sorunun çözümünde ilgili kuruluşlarca beklenen katkının tam anlamıyla sunulamadığı ve Kurulların etkinliğinin istenilen düzeyde olmadığı görülmektedir.

İlin istihdam ve mesleki eğitim politikasını oluşturmakla görevlendirilen ve merkezi yönetimin ildeki temsilcileri ile işçi ve işveren kuruluşları, üniversite ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinden oluşan İİMEK’lere verilen görevler büyük bir öneme sahiptir.

2008 yılında 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu’nda yapılan değişiklikle Kurumumuza; iş arayan veya işini değiştirmek, geliştirmek veya kendi işini kurmak isteyen kişilere çeşitli hizmetlerin verilmesi ve daha fazla işsize ulaşarak hizmet sunması amacıyla İşsizlik Sigortası Fonundan ciddi miktarda kaynak aktarılmıştır. Yine aynı düzenleme ile il düzeyinde istihdam politikasının belirlenmesi ve uygulanmasında kullanılmak üzere yetki ve sorumluluk, yerelde sosyal diyalog mekanizması olarak kurgulanan İİMEK’lere verilmiştir. İİMEK’in mevcut yapısı ile ilin işgücü, istihdam ve mesleki eğitim ihtiyacını tespit etme, istihdamı koruyucu, geliştirici ve işsizliği önleyici tedbirler alma konularında etkinleştirilmesi amacıyla çalışmalar yürütülmeye devam etmektedir.

Öte yandan Kurulların önemli işlere imza atabilmelerini temin etmek için, Kurul üyelerinin yılda dört defa yapılan toplantıların yanı sıra diğer zamanlarda da iletişim ve işbirliği içerisinde olmaları gerekmektedir. Ancak bu şekilde, Kurulların etkinliği artırılıp, istihdam ve mesleki eğitim noktasında isabetli kararlar alınabilecektir.

Belirli aralıklarla Kurul üyelerine gündemde olan konular hakkında bilgilendirmede bulunulması ve üyelerin istihdam ve mesleki eğitim konularında güncel gelişmeler hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanmalıdır. Genel Müdürlükten illere yapılan İİMEK ziyaretlerinin bu anlamda faydalı olduğu değerlendirilmektedir.

İİMEK’in mevcut yapısı ve işleyişine ilişkin durum analizi yapıldığında ise, verilen görevlerin yerine getirilmesinde hem üye profili hem yönetim ve çalışma tarzı açısından etkin ve sürdürülebilir bir yapının istenilen seviyede oluşturulamadığı görülmektedir. İşçi, işveren, sosyal taraflar, üniversite ve kamu kurumları gibi farklı kesimlerin temsil edildiği bir yapı

kurulmuş olmakla beraber, ildeki en büyük mülki amirin başkanlık yaptığı bir toplantı hiyerarşik yapıyı da beraberinde getirmektedir. Ayrıca Kurulun üye dağılımına bakıldığında kamu temsilcilerinin ağırlıklı olduğu görülmektedir. Çalışma düzeni ve işleyişi bakımından ise Kurul, İŞKUR ve MEB temsilcileri tarafından yapılan çalışmaların vali tarafından onaylandığı bir mekanizma halini almıştır. Bunda “sorumluluğun paylaşıldıkça azalması” da göz önünde bulundurularak Kurul üyelerinin görev tanımlarının yapılmaması da etkili olabilmektedir.

İlin işgücü, istihdam ve mesleki eğitim ihtiyacını tespit ederek yerel düzeyde politika oluşturabilmek amacıyla, ekonomide yer alan sektörlerin ihtiyacına cevap verebilmeye ve günün değişen şartlarına uyum sağlamaya yönelik politika önerilerinin oluşturulmasında, işgücü piyasasında faaliyet gösteren tüm tarafları dâhil etmek önem arz etmektedir. Bu amaca uygun şekilde, İİMEK’lerin mevcut yapısında yer alan, ancak istenilen düzeyde etkinlik gösteremeyen üyelerin de aktif hale getirilmesi kurulların başarısı için en temel hedeflerden biri haline getirilmelidir.

İİMEK’lerin hem üye profili hem de işleyiş tarzı açısından daha dinamik bir yapıya kavuşturulması önem arz etmektedir. Bununla birlikte tüm üyelerin aktif hale getirildiği bir yapılanmayla kaynakların daha etkin ve verimli şekilde kullanılması ve ortak akılla istihdamın ve işgücünün verimliliğini artırmaya yönelik yerel düzeyde politikaların üretilmesi sağlanabilecektir. Ayrıca İİMEK’in doğal başkanı konumundaki mülki amirlere de illerinde istihdamı artırma ve işsizliği azaltma noktasında hedef verilmesinin kurul toplantılarına atfedilen önemi ve değeri artıracağı değerlendirilmektedir.

Ülkemizin en önemli sorunları arasında yer alan işsizlik probleminin çözüme kavuşturulması noktasında merkezde çok çeşitli çalışmalar yapılmakta ve kararlar alınmaktadır. Ancak yapılan bu çalışmalar ve alınan kararların verimli ve etkili olmaları ancak yerelden gelecek katkı ile mümkün olabilecektir. Bu katkıyı sağlayacak temel mekanizma olan İİMEK’lerin etkinlik ve verimlilik düzeyindeki gelişmeler, Kurumumuz ve ülkemiz açısından yadsınmaz bir öneme sahiptir.

